

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE
CUPRINZÂND BULETINUL SECȚIEI SOCIAL-ECONOMICĂ A „ASTREI”

Anul III
N-rul 8

Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, D. Gusti, M. Popovici, I. Lupaș,
Onisifor Ghibu, M. Șerban, N. Ghiulea, V. C. Osvadă și Ion Clopoțel

Un exemplar
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 21 FEBRUARIE 1926

C U P R I N S U L :

- BULETINUL ASTREI:** Noua îndrumare a Astrei, discursul de deschidere al ședinței plenare a secțiilor Astrei. **Vasile Goldiș**
Activitatea secțiilor literare și științifice **N. Ghiulea**
Activitatea secției social-economice **Sabin Cioranu**
- PROBLEME ECONOMICE:** Regimul vamal protector **N. Ghiulea**
Extremismul în mișcările muncitorești **Ion Mehedințeanu**
Un sărbătorit: Gh. Ionescu **H. Trandafir**
- PROGRESE ȘTIINȚIFICE:** Creația matematică **P. Sergescu**
- ACTUALITĂȚI:** Marele cotidian al Ardealului:
Răspunsul d-lui **Gavril Todică**
Răspunsul d-lui **D. I. Cucu**
Aspecte sociale din viața americană **Dr. S. Manuilă**
In Paresimi **Al. Ciura**
Epigrame **V. Bogrea**
Săptămâna Astrei **H. Trandafir**
- DISCUȚII LITERARE:** Creștinismul vindecător (Fr. W. Foerster: Hristos și viața omenească, trad. de N. Colan) **Ol. Boitoș**
- CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE:** Pentru o „Enciclopedie românească”. — Teatru (Turneul Teatrului Național din București: Mackbeth de Shakespeare). — Concerte (Dna Veturia O. Ghibu). — Conferințe (P. Sergescu: Matematica și viața). — Cărți, reviste, ziare (Banatul, revistă literară, artistică, socială; Junimea Literară, Cernăuți; Revista Gen. a învățământului) **B. & B.**
- CRONICA MEDICO-SOCIALĂ:** Astra și concepția biopolitică. — Femeile în viața socială **Dr. Aurel Voina**
- SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ:** Cerealele noastre. — Taxe pe lux. — Banca Națională. — Electrificarea României. — Comisiuni și comisiuni **N. Ghiulea**
- FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE:** Nu se mai primesc manuscrise. — Radu Rosetti. — Iarăș pregătirea ziaristului. — Pentru libertatea presei. — Catedră de limba română la Tokio. — Șaptezeci de ani dela moartea lui Heine. — Tardieu redivivus. — Moartea episcopului Nagy.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIATA UNIREI NO. 8
CALEA VICTORIEI NO. 51
Abonamente: Pe un an 600 lei. — Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. In America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

Convocator.

Domnii acționari ai Institutului de Credit și Economii „VICTORIA“, prin aceasta se invită, conform §-ului 27 din statute, la

a XXXVIII-a Adunare Generală Ordinară

care se va ține în Arad, la 25 Februarie 1926, la 11 ore înainte de amiază, în localurile Institutului (Bulevardul Regele Ferdinand I. No. 3.)

O b i e c t e:

1. Raportul Direcțiunii, al Comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra împărțirii venitului curat.
3. Modificarea paragrafelor 6, 10 și 12 din statute.
4. Fixarea marcelor de prezentă.
5. Alegerea a 2 membri în Direcțiune.

Domnii acționari cari doresc a participa la Adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-lui 22 din statute sunt rugați a-și anunța la Direcțiune dreptul lor de participare la Adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de Adunarea generală.

Arad, la 12 Februarie 1926.

Direcțiunea.

Activa

CONTUL BILANȚ la 31 Decembrie

Pasiva

Cassa		10,613.771	49	Capital social		30,000.000	—
La bănci		5,098.688	18	Fondul de rezervă general	10,000.000	—	—
Escont		126,636.727	50	" " " special	5.563.999	39	—
Hipoteca		92.479	50	" " penziune	2,000.000	—	17,563.999
In Cont-curent		88,347.363	02	Depuneri spre fructificare: în livrete	125,579.904	49	—
Diversi debitor și poziții tranzitoare		176.927	83	Depuneri în cont curent și depozite de casă	12,343.575	88	137,923.480
Efecte proprii		8,774.067	50	Creditori: diverse conturi creditoare și poziții tranzitoare			8,083.427
Efectele fondului de penziune		1,331.445	—	Rescont			37,059.050
Realități proprii:				Div dende neridicate			95.107
Casele din Arad	175.000	—	—	Interese transitoare anticipate			2,674.092
Casa filialei Chișineu	20.000	—	—	Beneficiu net			11,039.842
" " Șiria	200.000	—	—				—
" " Ineu	30.000	—	—				—
" " Radna	115.000	—	—				—
" " Pecica	500.000	—	—				—
" " Buteni	300.000	—	—				—
Realități de vânzare	2,027.529	47	3.367.529				47
Mobilier (Descris)							
		244.438.938	49				244.438.998
							49

Arad, la 31 Decembrie 1925.

Pentru contabilitate:

Gheorghe Adam, m. p.
director executiv.

Direcțiunea:

Virgil Antonescu, m. p.
subdirector expert-contabil.

Roman R. Ciorogariu, m. p.
președinte.

Dr. Aurel Demian, m. p.
v. președinte.

Dr. Sever Ispravnic, m. p.
Procopiu Givulescu, m. p.

Ilie Papp, m. p.
Antoni Mocionyi, m. p.

Axente Secula, m. p.
Dr. Ștefan C. Pop, m. p.

Dr. Cornel Ardelean, m. p.
Traian Vațian, m. p.

Comitetul de supraveghiere:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat contul prezent și l-am aflat în consonanță cu registrele institutului.
Aureliu St. Suluțiu, m. p. *Dr. Eugen Beleş, m. p.* *Demetriu Muscan, m. p.* *Dr. Ioan Robu, m. p.* *Dr. Aurel Raicu, m. p.*
v. președinte.

Raportul Comitetului de supraveghiere

Onorată Adunare Generală!

În conformitate cu dispozițiunile legii comerciale și statutele institutului, în ședințele noastre ținute în anul de gestiune 1925, am scontrat toate ramurile de operație al institutului „VICTORIA“ atât la centrală cât și la filialele noastre din Chișineu, Șiria, Ineu, Radna, Pecica și Buteni, precum și la agentura din Săvârșin și pretutindeni am aflat ordine și punctualitate exemplară.

Am cenzurat și confrontat „Bilanțul“ și contul „Profit și

Perdere“ cu inventarele, cu registrele principale și auxiliare și cu extrasel și le-am aflat întru toate exacte.

Pe baza acestora, primim atât propunerea privitoare la împărțirea venitului de Lei 11,039,842-22 precum și celelalte propuneri ale direcțiunii și le recomandăm și Onor. Adunării Generale spre primire.

După aceasta rugăm Onor. Adunare Generală să binevoiască a da atât direcțiunii, cât și comitetului de supraveghiere absolutul pe anul de gestiune 1925.

Arad, la 12 Februarie 1926.

Comitetul de supraveghiere:

Aureliu St. Suluțiu, m. p.
președinte.

Dr. Eugen Beleş, m. p.

Demetriu Muscan, m. p.

Dr. Ioan Robu, m. p.

Dr. Aurel Raicu, m. p.

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOTEL

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA:
PIATA UNIREI No. 8. TELEFON 308
CALEA VICTORIEI 51
Cluj, Duminecă 21 Februarie 1926

Anul III

Nrul 8

NUMĂRUL: LEI 12

Noua îndrumare a Astei

— Discursul de deschidere al ședinței plenare a secțiunilor Astei din 14 Februarie în Cluj —

Sunt fericit, că pot prezida ședința plenară de azi a secțiunilor noastre literare și științifice. Totdeauna am socotit aceste secțiuni organele de viață ale Asociațiunii. Prin ele mai vârtos acest așezământ național de covârșitoare importanță a putut a se apropia de idealul său: intensificarea conștiinței de sine a poporului românesc și îndreptarea acestui popor pe calea progresului, ceea ce va să zică creierea condițiilor de validitate maximală a ființei sale etnice distincte în serviciul desăvârșirii sale, colaborând astfel în chip vrednic la munca atât de anevoioasă a omenirii spre culmile civilizațiunii, care urmărește găsirea și aplicarea neîncetată a soluțiilor tot mai propice pentru pașnica împreunăvițuire a oamenilor și maximala lor mulțumire posibilă pe pământ.

Încă odată, secțiunile literare și științifice sânt organele de viață ale Asociațiunii.

Cu timiditatea și desorientarea oricărui început chiar la întemeierea acestei societăți acum 65 de ani s'a încercat oarecare organizare a activității ei literare și științifice. Ca un fir roșu în Istoria Asociațiunii se poate urmări această preocupare a înaintașilor noștri. În frumoasa sa conferință cetită anul trecut în ședința noastră plenară ținută la Brașov cu prilejul sărbărilor jubilarale ale liceului Andrei Șaguna distinsul nostru coleg d. Onisifor Ghibu a făcut istoricul acestor secțiuni, scoțând la iveală în chip luminos menirea și marea lor importanță. Atunci se implinea un sfert de veac dela organizarea lor prin iscusitul secretar de pe vremuri Cornel Diaconovici. Președintele Andrei Bărsăneanu mult s'a anevoiat să le dea suc de viață. Dar nici odată activitatea lor n'a ajuns deplin măsura așteptărilor.

Silindu-mă din toate puterile să adaptez rostul Asociațiunii nouilor condiții de viață, create de minunea fe-

ricită ce marele Dumnezeu ne-a hărăzit prin unirea tuturor românilor în statul lor național, înainte de toate gândul meu s'a îndreptat spre secțiunile literare și științifice.

Cu sfială v-am comunicat anul trecut doririle mele. Dar, mai pre sus de ori-ce așteptare dniile voastre v'ați dovedit prea vrednici urmași ai bunilor noștri înaintași, cari ne-au lăsat moștenire focul sacru al iubirii de neam și cultul jertfei pentru ideal. La timidul meu apel ați răspuns din plinul unui entuziasm de glorie izvoritor pentru oricare neam. Distinși profesori ai Universității din Cluj și dela toate celelalte institute românești de învățământ, medici, advocați, ingineri, literați și artiști, cu toții v'ați angajat la reorganizarea secțiunilor literare și științifice ale Asociațiunii, impusă de nouile vremi. Nu ați promis mult, dar ați început a făptui. Aproape toată intelectualitatea din Ardeal este astăzi întovărășită muncii domniilor voastre. Ați dat viață revistei Asociațiunii, munca d-voastră se resimte deja în nouile broșuri ale Bibliotecii noastre populare, prin tipografiile Sibiiului se tipăresc fără încetare valoroasele d-voastre contribuiri la Biblioteca „Astra” pentru intelectuali. Aci la Cluj, în această nouă capitală a culturai românești, fără sgomot, fără reclamă, cu modestie, dar cu bărbătească energie ați început munca de albină, ce în curând va îndulci viața în această provincie românească de Dumnezeu binecuvântată. Cine urmărește ca mine laborioasele d-voastre eforturi pentru propaganda tot mai sistematică a culturai în masele populare acela își va simți sufletul înviorat de dulci nădeji.

În cele 22 județe ale Ardealului a început spornica activitate pentru organizarea despărțămintelor Asociațiunii în fiecare plasă și în scopul acesteia utilizând bunăvoința tuturor frunțașilor, pe cari i-am văzut personal,

cutreerând toamna trecută toate județele Ardealului, am izbutit să ofer muncitorilor desinteresati, în acest ogor 2 milioane Lei pentru anul curent.

Dar toate aceste despărțăminte vor constitui numai organe de executare, cadre de funcționare, antene de recepțiune, mereu perfecționate, prin cari va radia și se va revărsa asupra maseilor populare lumina și hrana sufletească pornită din munca atât de prețioasă și patriotică a d-voastră. Fără această colaborare a secțiunilor literare și științifice organizația Asociațiunii rămâne neputincioasă

Asociațiunea nu desconsideră populațiunea orășenească, cu atât mai puțin muncitorimea industrială. Dovadă nesfârșitul șir al conferințelor și manifestațiunilor culturale, aranjate prin ori sub auspiciile Asociațiunii. Dar nu trebuie să scăpăm din vedere faptul, că obiectivul adevărat al Asociațiunii a fost și rămâne satul românesc, țăranel român. Subliniez intenționat cuvântul român. Fiindcă dela început Asociațiunea a fost cetatea de apărare a ființei românești în Statul opresor, iar astăzi în statul român ea vrea să rămâie pârghia puternică, ce prin muncă constructivă, prin sănătatea fizică, prin morală și cultură superioară are să înalțe poporul românesc la locul de frunte ce i-se cuvine ca element alcătuitor de stat între neamurile conlocuitoare, justificându-i asfel dreptul la existență în concertul națiunilor nizuitoare spre civilizațiune. Pentru aceea Asociațiunea este numai a românilor și fără a atinge cât de puțin drepturile ori progresul altor neamuri, ea servește exclusiv idealul național român.

Privite din acest unghiu de vedere secțiunile literare și științifice ale Asociațiunii, nu pot fi socotite ca un fel de Academie de științe, litere și arte, ci ca o Instituțiune organizată a acelor români, cari de bunăvoie, fără nici o constrângere, fără recompensă, fără

ambii deșerte s'au angajat la munca atât de anevoioasă a desăvârșirii națiunii române. Nu sunt Academice secțiunile literare și științifice ale Asociațiunii, dar tocmai în temeiul rosturilor lor de acum eu văd în ele nucleul viitorului parlament cultural român, care în evoluția de neîmpiedecat spre mai mult bine între oameni va fi chemat să direcționeze cultura neamului românesc și să germineze astfel un viitor mai fericit patriei. Fiindcă istoria omenirii este istoria educației, a idealurilor și a rezultatelor ei.

Idealul nostru rămâne țăranul sănătos, moral instruit, organizat economic spre a fi capabil de producție maximală și ferit de orice exploatare, pătruns de simțul solidarității naționale, prin care cu votul obștesc irevocabil intrând conștient și hotărâtor în viața publică, va introduce și în statul nostru concepția civilizată de viață socială întemeiată pe puritatea morală, adevăr, libertate și dreptate. Acest ideal îl urmărește Asociațiunea prin secțiunile sale.

Adaptată nouilor condiții de viață, ea a început cu voioșie munca. În semnul acestei strădării ne-am adunat și astăzi aci. Vom primi raportul despre constituirea secției medicale. Vom asculta în deosebi programul de muncă al acestei secții, care a întrunit în sânul său aproape pe toți medicii români din Ardeal. Eu însă cu prilejul acesta sunt fericit să vă anunț, că mi-a succedat a asigura în măsură mai mare decât în trecut mijloacele materiale pentru munca d-voastră desinteresată și atât de folositoare. Vara trecută v'am promis 100.000 Lei. Suma aceasta dăruită în mare parte de Ministerul Instrucțiunii, s'a și distribuit între secțiuni înainte de sfârșitul anului trecut. Am câștigat o a doua sută de mii, din care se vor tipări anul acesta lucrările d-voastră menite pentru biblioteca „Astra”. Pentru anul curent v'am pus în vedere din bugetul Asociațiunii 3—4 sute de mii Lei. Sunt vesel să vă pot anunța, că această sumă va fi mai mult decât dublată. Văzând programul de muncă al secției medicale pe care i-l-am prezentat toamna trecută d. Ministrului al sănătății și ocrotirilor sociale, Nicolae Săveanu, a înscris în bugetul ministerului său ca subvențiune societății „Astra” pentru opera sa medicală suma de 5 sute mii lei. În numele Asociațiunii și în numele d-voastră aduc domnului Ministru adanca mea mulțumită. Ii mulțumesc și pentru cinstea ce ne-a făcut delegând pe d. dr. Tilea să-l reprezinte la această ședință. Trimite de aci mulțumirile mele și domnului dr. I. Bordea fostul șef al serviciu-

lui sanitar-central, care asemenea a fost călduros sprijinitor al cererii noastre. Cu suma menționată, sunt convins, secția medicală va putea să producă încă anul acesta rezultate reale.

Având în vedere urgenta necesitate de a organiza economic satele noastre, cred să pot pune anul acesta la dispoziția secției economice-sociale suma de 200.000 Lei, iar celorlalte secțiuni le-am asigurat în bugetul Asociațiunii suma de 300.000 Lei. Astfel secțiunile au acum la dispoziția lor suma de un milion lei.

Oblind calea părăginită, înființând despărțămintele în plăși și cercurile culturale în fiecare sat ca organe de executivă, pregătind cu ajutorul d-voastră planul de acțiune, creind în public atmosfera trebuitoare și câștigând mijloacele materiale Asociațiunea va reîncepe acum era realizărilor, fiindcă nimic nu urăsc mai mult în lumea aceasta, decât fanfaronada națională fără muncă constructivă.

* * *

Cu aceasta aș fi terminat cuvintele ce doream să le rostesc cu acest prilej. Dacă însă ziua de astăzi va marca o nouă etapă în istoria secțiunilor noastre, ea prezintă pentru noi și o particulară însemnătate. Prin intervenirea inventivului hazard am ajuns să constat, că tocmai azi în 14 Februarie se împlinesc 25 de ani, de când unul dintre colegii noștri și-a publicat în vechia „Tribuna” dela Sibiu primul său articol. De atunci și până astăzi, de un sfert de veac, an de an tot mai îmbelșugat distinsul nostru coleg, scumpul meu amic și iubitul meu elev de odinioară Ion Lupăș varsă lumină în jurul său.

Distins în serviciul bisericii noastre ortodoxe, profesor la Sibiu, protopop, secretar general la Resortul de Culte și Instrucțiune în primul guvern românesc al Ardealului, acum profesor universitar, membru al Academiei române, deputat, Ion Lupăș a devenit una dintre figurile cele mai reprezentative și consacrate ale științei, literaturii și culturii românești. Articolele lui, prin ziare și reviste, conferințele lui aproape în toate orașele țării, cărțile lui didactice, operele lui istorice, literare și științifice, comunicările sale la Academie, alcătuiesc pentru toate vremile o comoară a progresului neamului nostru pe calea civilizațiunii.

Nu știu însă, dacă nu este mai covârșitoare valoarea lui ca exemplu al caracterului în acest veac întunecat de îngrozitoare concepție mamonistă? Puritatea morală a vieții sale, austeritatea concepțiilor sale în raporturile sociale, tăria și consecvența principiilor idealiste ce profesează, mai presus de toate intransigența sentimentelor sale românești, ce i-a adus înainte de război temnița dela Seghedin și amarul exil la Sopron în anul sfânt 1916, când frații au ridicat armele pentru desrobirea noastră, lupta lui neprihănită de azi pentru adevăr, dreptate și libertate, prin toate acestea personalitatea lui Ion Lupăș constituie o veritabilă forță educativă pentru tineretul nădejdiilor noastre de mai bine: integer vitae scelerisque purus.

În numele Asociațiunii aduc Colegului nostru Ion Lupăș felicitările mele și călduroasele noastre urări de bine.

Vasile Goldiș

Președintele „Asociațiunii”.

In Paresimi

S'a lăsat, din înălțimi invizibile, o perdea străvezie, peste lume.

Zornetul icoanelor, veselia seratelor dansante, și a chefurilor se aude tot mai slab, ca prins într'o surdină uriașă...

Lumea se desmeticește din aiureală, se apropie de perdeaua străvezie, și privește spre taina ce o ascunde.

Cu cât mai mulți sunt cei ce se apropie de această perdea, cu atât sufletele se înalță, lăsând în urmă tot noroiul ce s'a alipit de haina lor de humă...

Prin perdeaua străvezie, se deslășesc tablouri minunate.

Pe-un deal pieziș, ars de soare, și plin de bolovani se ridică trei cruci, și trei judecăți la moarte se sbat în chinuri.

Numai cel din mijloc pare liniștit, cu capul încoronat cu spini, învăluit într'o haină mohorâtă.

Plebea vociferează și urlă, invitând pe cel osândit să se coboare de pe cruce.

Ci el zimbește cu blândețe, gândindu-se la jertfa ce avea s'o ducă până la sfârșit.

Își rotește ochii peste gloata urlătoare, apoi îi ridică spre cer, spunând cu adâncă milă:

— Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!

Un suris dumnezeesc îi încremenește în colțul buzelor, arse de sete.

Inchide ochii...

Și așa, cu ochii închiși, vede cum sămânța asvârlită de el, încolțește și aduce roade înmiit.

...Deslășește în suteranele Cetății păgâne, umbre ce se strecoară cu opăituri, în miez de noapte, să aducă jertfă, și să se închine Lui.

Vede cum Petru, care se lăpădase de el, propovăduiește învățătura lui, cu gândul mărturisit, că va muri și el, când Domnul îl va chema.

Vede pe Pavel, care încă nu dăduse față cu el și care îl prigonea, cum își pleacă

sub palos, capul lui mândru de cetățean roman...

Vede pe martiri în arena circului, cântând imnuri pentru slava Lui, și o strălucire tot mai mare le împrejmuie capetele trudite.

Deslușește precis cum temelile Cetății păgâne trosnesc din încheieturi...

Un împărat cu aureolă de sfânt deschide larg porțile pentru învățăturile Lui, și un altul, cu pumni încleștați asvârle spre cer, sângele ce-i țășnea din rane, tipând în ura agoniei: „Vicisti Galilae!”

Osândițul zimbește încă odată. El vede cum învățăturile lui se răspândesc peste tutreg pământul, după vorba lui sfântă: „Iubiți-vă unul pe altul, cum și eu v'am iubit pe voi!”

Apoi își pleacă pe umăr capul și spune, ca pentru sine, cu o mare ușurare: „Să-vârșitu-s'a!”

Perderaua e destul de străvezie...

Poate avem și noi trebuință de puțină refacere sufletească.

Să ne apropiem de ea!

Al. Ciura.

PROBLEME ECONOMICE

Regimul vamal protector

De sigur că cea mai de preț măsură pe care un Stat poate să o ia în favoarea industriei naționale este un regim vamal protector.

Stabilirea unui echitabil tarif vamal este foarte dificilă.

La stabilirea unui tarif vamal protecționist, trebuie să se aibă în vedere următoarele puncte:

1. Protecția suficientă a industriei naționale.
2. Protecția consumatorului contra unei eventuale specule a industriei.
3. Interesul celorlalte activități economice.
4. Interesul fiscalului, și
5. Respectarea convențiilor comerciale dintre State.

Până la 1886 când s'a stabilit întâiul tarif vamal, România era supt regimul convenției comerciale cu Austria încheiată la 1875, tributari străinătății pentru toate produsele industriale.

În urma acestui tarif, care, deși nu era cu totul protector, stabilea totuși un regim vamal favorabil industriei, toate convențiile încheiate cu celelalte State, au putut fi stabilite în condițiuni mai demne și mai favorabile economiei naționale.

Cel dintâi tarif protecționist și care de altfel este în vigoare și astăzi s'a încheiat la 1906, după expirarea, din 1903, a diferitelor convenții comerciale. Acest tarif este, fără îndoială, acela care a ajutat cu adevărat dezvoltarea industriei naționale și care, după unii, face chiar inutilă orice lege de încurajare a industriei naționale. Tariful vamal din 1906, în destul de protector și încurajator, a ajutat puternic la întemeierea și propășirea industriei naționale.

Tariful vamal, pe lângă limitele fiștești determinate de interesele consumatorilor și ale celorlalte activități economice (agricultură, comerț, transport), are o limită convențională deter-

minată de necesitatea raporturilor comerciale dintre diferitele țări. Când o țară are nevoie de debușuri cu alte țări, în mod fatal, este nevoită, la rândul ei, să facă oarecare concesii. Obținerea de debușuri se plătește adeseori cu scăderi tarifare la articole care se pot produce în țară, concesii cerute de țările străine pentru protejarea industriei lor.

În România toate convențiile comerciale au expirat la 31 Martie 1916; ceea ce dă putință unei revizuirii temeinice a actualului tarif vamal în vederea unei protecții efective a industriei naționale. Din cauza deprecierei monetare, industria națională nu mai găsea nici un fel de protecție în fostul tarif vamal. Deși tariful vamal nu poate fi schimbat de cât printr'o lege, pe cale de interpretare Consiliul de Miniștri a autorizat în ședința dela 20 Aprilie 1920, pe Ministrul de finanțe pentru prima dată să sporească taxele vamale din tarif la de cinci ori valoarea lor. Dar față de enorma ridicare a prețurilor, micile taxe vamale ce se plăteau înainte chiar încincite, nu influențau cu nimic asupra mărfurilor importate, produse ale industriilor străine, care vin și fac o concurență nealeală produselor industriei naționale, astăzi în luptă cu atât de mari greutăți: dezorganizarea din timpul războiului; ruina și distrugerea din timpul războiului, din teritoriul ocupat sau din zona de operații; scumpirea mâinei de lucru și a materiilor prime din cauza căderii valutei; scumpetea mașinării necesare refacerii și a materiilor prime de import din cauza aceleiași căderi a valutei noastre; și dezechilibrarea și mai rău situația noastră valutară. Fără îndoială că — tot răul are și partea sa bună — dacă tariful vamal nu era destul de protector, scumpetea mărfurilor și valuta noastră scăzută mai ales, micșora și micșorează încă

considerabil importul, astfel că dacă industria națională s'ar fi putut reface și mijloacele noastre de transport s'ar fi putut reorganiza mai curând, industria națională ar fi putut găsi debușuri însemnate, atât în țară cât și în străinătate, supt orice tarif vamal.

De altă parte în noua orientare a industriei naționale, datorită alipirii unei regiuni industriale cum este Transilvania cu Banatul, regiuni care reclamau noi măsuri de protecție, un nou tarif vamal era absolut necesar.

În temeiul legii din 6 Oct. 1920, care autoriză modificarea tarifului vamal și al referatului Ministrului de finanțe din 24 Iunie 1921, privitor la modificarea taxelor din tariful vamal din anul 1906, Consiliul de miniștri a încuviințat, în ședința dela 24 Iunie 1921 modificarea taxelor de import prevăzute în tariful vamal din anul 1906.

Noul tarif vamal a fost promulgat prin înaltul decret regal No. 2659 din 28 Iunie 1921 și publicat în Monitorul Oficial din 30 Iunie 1921.

Acest tarif este un tarif provizoriu corespunzător situației provizorie de atunci, și el va face loc, atunci când situația economică generală se va îmbunătăți, unui tarif vamal definitiv care va oglindi viitoarea noastră politică industrială. Pe cât s'a putut, acel tarif vamal a fost un tarif protecționist și adaptat tuturor nevoilor, pentruca industria, la adăpostul lui, să se poată reface, și alte industrii noi să se nască și să progreseze.

Tot în temeiul legii din 6 Octomvrie 1920 la 19 Iulie 1924 a fost promulgat un nou tarif vamal, tot provizoriu, cerut de neîncetata valoare a leului, care din 1921 până în 1924 pierduse 3/4 din valoarea sa. Tariful din 1921 ne mai constituind o protecție pentru industria națională, întrucât la tarif vamal scăzut concurența mărfurilor străine era prea mare, industriașii au cerut, încă din 1923, stăruitor, modificarea tarifului vamal.

Noul tarif are ca bază tot tariful din 1921, cu mici sporiri la unele articole neîndeajuns de proteguit, însă cu plata taxelor în aur. Pentru început leul aur a fost fixat la 30 lei hârtie, apoi la 40 lei hârtie.

Astăzi este în studiu o nouă clasificare vamală a articolelor impuse la taxe vamale și un nou tarif vamal.

Până la promulgarea lui suntem tot supt imperiul tarifului din 19 Iulie 1924

Nici acest tarif vamal nu oglindește încă politica vamală a țării noastre. Este provizoriu, se vede, tocmai fiindcă noi încă nu avem o politică vamală bine fixată. Măsuri contradictorii, fixări

și desființări de taxe vamale de import și export prohibițiuni, îngrădiri sau libertăți la export și import, vin una după alta fără nici o normă, fără nici o lege. E timpul să ne fixăm asupra unei politici vamale ocrotitoare a economiei noastre naționale, fiindcă din cauza lipsei unei asemenea politici, oricare ar fi, activitatea noastră economică este cu totul stânjenită.

Principiul viitorului tarif vamal trebuie să fie nu numai oglindirea politicii industriale românești, dar acel al minimului tarif vamal, astfel ca taxele vamale pentru produsele industriale care fac concurență industriei naționale, să alcătuiască un tarif minim, să nu poată fi modificate prin convenții comerciale oricare ar fi exigențele guvernelor țărilor streine. Un alt principiu, care va trebui să predomină la alcătuirea viitorului tarif vamal, este ca un fabricat să fie cu atât mai impus cu cât a primit mai multe transformări în industrie. Pe această cale materia primă ar fi scutită de taxe vamale sau impusă la o taxă neînsemnată statistică, mărfurile semifabricate nu ar face concurență mărfurilor produse de industria națională, s'ar înlătura înființarea de fabrice parazite și artificiale, care dau ultima și cea mai neînsemnată transformare unui semifabricat, care cu chipul acesta înlătură taxele vamale de protecția industrială ce l-ar lovi.

Un regim vamal protecționist cuprinde următoarele mari capitole:

1. Taxe vamale de import: a) pentru materiile prime care se găsesc în abundență în țară, sau care se pot produce în țară născând noi activități economice; b) pentru mărfurile fabricate, care se pot produce în țară, sau în oarecare măsură pot fi înlocuite cu mărfurile, cari se produc în țară; c) pentru mărfurile semifabricate în proporția transformărilor industriale la care au fost supuse.

2. Scutiri vamale de import: a) pentru materii prime care nu se găsesc, sau se găsesc în măsură neîndestulătoare în țară; b) pentru mașini, părți de mașini, accesorii, instalații, scule care nu se pot produce în țară.

3. Taxe vamale de export mai mari pentru materiale prime indigene care pot fi prelucrate în țară, și mai mici pentru mărfurile fabricate în țară, care caută deuseuri pe piețe streine.

4. Scutiri de taxe de export pentru materiile prime importate, dar prelucrate în țară și reexportate.

5. Prime de producție pentru industriile care nu pot fi în deajuns de protejate de tariful vamal, din cauza con-

vențiilor comerciale, sau necesității protejării vamale ale altei industrii.

6. Prime de export pentru încurajarea găsirii de piețe străine de desfacere pentru produsele industriei naționale.

În stabilirea unui regim vamal protector trebuie să se aibă în vedere atât interesul industriei, cât și interesul consumatorilor, contribuabililor. Protecția prin tarif vamal trebuie să se facă în măsura în care convine interesului general. Un regim vamal trebuie echilibrat, de o parte prin prime de producție, de alta prin prime de export. Trebuie urmărită oarecare egalitate în protecție. Nu trebuie să avem industrii prea puțin protejate și altele să se bucure de o protecție vamală enormă. Chiar dacă unele câștiguri prea mari ar putea fi impuse, totuși totdeauna industriile capitaliste vor ști să disimuleze o mare parte din câștigul lor real, și cu chipul acesta colectivitatea va fi frustrată. Un regim vamal protecționist complet, este în deobște necesar și mai ales acum în perioada de refacere și transformare a industriei noastre. Însă dacă taxele asupra unui obiect fabricat sunt în destul de urcate pentruca el să se poată fabrica în țară, atunci scutirile vamale sunt inutile, precum inutile și dăunătoare sunt scutirile de taxe vamale pentru industriile care prelucrează materia primă indigenă ieftină, abundentă și de bună calitate. Multă vreme s'a și refuzat fabricelor de petrol, zahăr, spirit și morilor, încurajarea industrială supt formă de scutire de vamă, și în adevăr în timpurile normale, nici o industrie străină nu ar fi putut concura în țara noastră, supt protecția taxelor vamale a mărfurilor fabricate străine, produsele industriei alimentare naționale.

Totdeauna s'a crezut că nu este drept să se facă câștiguri enorme, ce nu intră de cât în punga câtorva capitaliști, pe spinarea milioanele de consumatori, de fapt producători și contribuabili, prin acordare de avantajii ce întrec necesitățile de încurajare ale industriei.

Prin scutiri vamale industria capătă o primă de încurajare, care încarcă sarcinile contribuabililor, iar prin tariful vamal industria percepe asupra consumatorilor un impozit legal, egal cu diferența dintre prețul lucrului fabricat în străinătate, majorat cu taxele de transport și vamă, și prețul lucrului fabricat în țară, diferență destul de însemnată, pentru care Statul nu cere nimic, însă contribuabilul suferă o scumpire excesivă a traiului. Această scumpire a vieții, care pune un popor în inferioritate economică și culturală, fa-

ță de cetățenii altor țări unde preocupările vieții materiale sunt mai mici, unde condițiile de viață și de confort sunt mai bune, unde viața socială în general este mai înlesnită, atrage scăderea nu numai a individului, ci a civilizației țării întregi. În țările de mică cultură și fără o dezvoltare industrială și capitalul este mai scump, și condițiile de lucru sunt mai grele, astfel încât eforturile pentru creșterea unei industrii naționale și câștigarea unei independențe economice, sunt neînchipuit de mari și cer sacrificii enorme. Iar, pentruca dezvoltarea civilizației acelei țări să se fie la nivelul țărilor civilizate, pentruca orașele și drumurile, confortul și estetica, curățenia și cultura, să fie aceiași ca în occident trebuie eforturi peste puterile unui popor, care îl săcătuiesc și îl îmbătrânesc înainte de vreme. Dar dacă ieri era astfel, astăzi când teritoriul și populația României aproape s'a întreit, când noi bogății naturale și noi energii completează puterile noastre slăbite față de necruțarea Statelor industriale, încurajarea industrială are alt înțeles și altă putere. Cu industria pe care o avem astăzi aproape ne putem satisface trebuințele noastre industriale și în curând vom deveni o puternică țară de export, și atunci scutirile vamale și taxele protectoare devenind inutile, viața va deveni și la noi ieftină, dacă nu chiar mai ieftină de cât în celelalte țări din occident, și condițiile de propășire pe calea civilizației definitiv câștigate.

Facem astăzi un sacrificiu, fără de care industria națională nu ar putea să reziste în fața concurenței industriei străine, pentruca să căpătăm independența economică, și să pășim spre civilizare. Industria streină are imense avantajii asupra celei naționale. În întâiul rând vine vechimea acestei industrii, organizarea ei, trecutul ei plin de învățăminte, un personal abundent și bine pregătit, și apoi piețe de desfacere enorme, și deci puțința să producă în cantități considerabile, cu o organizare de credit cu mult superioară, deci în posibilitate să capete credit ieftin și cu mai multă înlesnire, mașini numeroase și ieftine, organizări economice interne și externe desăvârșite, cu informații și relații rezeși și sigure, căi de comunicații abundente și bine organizate. Ce are industria noastră din toate acestea?

N. Ghiulea.

A apărut:

SOCIOLOGIA GENERALA de prof. univ. Traian Brăileanu, Cernăuți 1926. Prețul lei 140. Se poate comanda la redacția „Societatea de mâine“.

Extremismul în mișcările muncitorești

Extremismul în mișcările sociale a fost considerat în toate timpurile ca o armă în mâna demagogilor și a oamenilor lipsiți de simțul realităților, cari din rea voință sau din naivitate au ignorat legile naturale ale evoluției ce nu permit nici-o știrbire a suveranității lor; ba din contra, se răsună dureros, atunci când sunt ignorate.

Totuș nu putem nega adevărul istoric; că în toate epocile, orice frământare socială și-a avut extremității ei. Dacă în orice teorie este de neînlăturat existența a doi poli de gândire pro și contra, pentru ca sub influența lor să se poată stabili adevăratul echilibru, nu este însă de iertat, ca imperativul contra să se impună și atunci, când întreaga realitate a lucrurilor i-se arată vrășmașă ba chiar distrugătoare.

Orice simț logic ne poate dovedi că visul în rare cazuri ajunge la realitate, dacă nu cumva se întâmplă să dispară chiar în drumul său spre împlinire. Și dacă gândirea noastră nu o subordonăm realităților pe fiecare clipă, și îi dăm frâu liber să zboare în imperiul abstracției și al irealizărilor, ne pomenim cu siguranță căzuți în brațele decepției celei mai amare.

Inchipuiți-vă crima unui conducător sau a unor conducători, cari stăpâniți de o idee fixă, împing o mare masă de oameni spre un țel irealizabil. Câte jertfe inutile și cât de monstruoasă pare această faptă cercetată la lumina realității.

Dacă istoria politică ne arată într-o lumină măreață tendința lui Napoleon de a cuceri și stăpâni întreaga Europă; însă, cea mai searbădă cercetare sociologică ne arată acest fapt ca o simplă nebunie. Ținând seama de situația economică, politică și de dezvoltare civilizatoare a fiecărei țări, cucerite de Napoleon, vom vedea că alcătuirea lor într-o țară unitară cu o viață armonică, era mai mult de cât imposibilitate. Deci ținta lui nu putea fi ajunsă niciodată, ori cari i-ar fi fost străduințele.

Dacă extremismul în păreri îl găsim presărat dealungul veacurilor trecute, după războiul mondial însă, îl vedem stăpânind întreaga omenire obsedată de ororile suferințelor îndurate. Omul calm, cu judecata rece, cu cugetul prevăzător, care înaintea cataclismului mondial se oprea asupra unei chestiuni să-i deslege misterul, astăzi nu mai este. Nevroza care l-a stăpânit în tranșea umedă și rece, l-a schimbat definitiv. Nervos cu mișcări repezi, cu gândiri fulgerătoare, privește chestiunea în treacăt și-i vrea deslegarea. Dacă această soluție este constructivă sau destructivă, puțin îi pasă; el a hotărât și lucrul trebuie să se împlinescă întocmai.

Dacă ne aruncăm o privire asupra frământărilor sociale din timpurile noastre putem constata lucruri din cele mai curioase. Societatea de azi, — nu putem nega — trăiește în declin și o nouă rază de lumină pare să cuprindă orizontul. Apusul uneia și Răsăritul celeilalte este o

lege și ori cât ar nega-o nebunii, ea nu poate fi ignorată; deci venind la realitate constatăm, că o lume se duce și alta vine. A încerca să te prinzi cu mâinile de capul patului, când spectrul morții îți arată coasa, în semn că nu vrei să te dai bătut, este o copilărie și o încercare efemeră; — sau, abia ieșit din pânțele să încerci a călări pe cal, este de bună seamă o imposibilitate și a gândi în acest sens este o nebunie. Și totuș, în vâlmășagul frământărilor sociale de azi, cu ochii rațiunii nu putem zări altceva, decât acest formidabil nonsens.

În frământările de după războiu, nici marea masă a muncitorimei nu a fost scutită de cariul contrazicerilor, născute de bună seamă din existența unui extremism fatal. El a scos înocet măduva formidabilei organizații internaționale care astăzi stă despăcată în două, spre nenorocirea și în detrimentul celei mai obidite clase sociale. Pe când o partidă a rămas la aceleași concepții de dinainte de războiu, — poate într-o măsură schimbată după vreme, — cealaltă și-a asvârlit privirile peste muntele posibilului, fără să se gândească la obstacolele inerente ale drumului. Și în felul acesta, vedem armata mulțimei productive divizată în două tabere așezată la doi poli diferiți — și ca o curiozitate a neînțelegerii realităților, totuși au același țel primordial.

Dacă partida de stânga, propagatoarea extremismului, a fost favorizată de fenomenul social dela 1917, când a putut lua în mână conducerea celei mai mari țări din Europa, acest fenomen a fost unic în epoca noastră prin faptul că, **însăși structura societății rusești** creată prin modul de conducere absolutist, a grăbit în mod nenatural evoluția vremii, aducând noul regim proletarian, — chiar dacă după teoria științifico-marxistă nu se putea întâmpla acest fenomen, din cauză că Rusia nu era ajunsă la un gigantism capitalist, care să înlesnească schimbarea societății.

Acest adevăr trebuie recunoscut mai înainte de acei cari din naivitate cred, că fenomenele sociale pot fi impuse de oameni, și nu provocate de rănille adânci sociale, cari răsoală masele și distrug vechile alcătuirii sociale. A impune în mod absolut în altă țară, cu alte legiuri, cu altă mentalitate, provocarea unui fenomen social similar, ar însemna ca aceea țară să aibă o situație identică Rusiei țariste. Și unde mai socotim, că în complecta desorientare dela 1917, schimbarea societății rusești a căzut în mâna partidei de stânga ca o fatalitate și în cazul acesta ea trebuia să guverneze, fie că-i venise timpul, fie că nu.

Că societatea rusă nu era pregătită pentru o guvernare proletariană, ne-o dovedește foarte bine întronarea de către regimul sovietic a unei dictaturi foarte severe, pentru a putea guverna în liniște și a duce la îndeplinire programul său politic.

Dar nu voi mai comenta situația socie-

tății sovietice, care în prezent a trebuit să facă concesii și voi reveni la extremismul din organizațiile noastre muncitorești. Sunt conducători cari își închipue că a privi cu ochii spre republica proletariană, e de ajuns ca să faci schimbare într-o altă țară, sau a-ți tipări pe steagul roșu cuvintele revoluție, și-ai ajuns mai repede țelul, care de fapt, în calea lui stau milioane de greutăți reale, ce trebuiesc înlăturate prin muncă tenace de luminarea maselor muncitoare și de aducerea lor la o conștiință omenească și demnă. Căci nu trebuie uitat faptul, că o nouă societate care trebuie ridicată pe ruinele celei silnice se va năruți, trebuie să fie alcătuită dintr-un material uman superior celui de astăzi. Numai astfel putem numi o nouă societate. Muncitorii conștiinți trebuie să înțeleagă că extremismul dus la absurd, fără a cerceta realitățile societății în mijlocul căreia trăim, este dăunător atât lor, cât și semenilor. Iar actele de violență și clandestinism nu pot croi niciodată un drum spre aurora lumii viitoare. Munca pașnică, organizarea în cadrele legii societății de asăzi și în special luminarea cât mai mare în întunecimea maselor; iată țelul ce trebuie urmărit pentru desrobirea celor îngenuchiați.

Ion Mehedințeanu

Epigrame

Unui pedagog.

Profesorii de altădată
Se mulțumiau cu ucenici.
Pedagogie demodată!
Progresul cere... mucenici.

Unui actor.

Altăieri a triumfat
Pe scenă; iar, de-atunci, când ies,
Îl întâlnesc mereu mort-beat...
De succes.

Unui poet „genial”.

Legenda geniului tău
Sfârșit-a repede și rău:
Azi critică nu mai permit
Să dăinuiească nici-un mit.

Unui „poet”.

Se zice c'ar avea talent,
Dar nu se vede: e latent.
Urechile-s mai indiscrete:
Apar, enorme, printre plete.

Unui tânăr simpatic.

E tânăr talentat, simpatic,
Numai puțin cam indiscret:
În poezie-i matematic,
În matematică, poet.

Unui „țivil-cazon”.

De când te-am cunoscut pe tine,
Civilul militarizat,
Știu cum să prețuesc mai bine
Pe-un militar civilizat.

V. Bogrea.

Creația matematică

I.

Obiectele pe care le studiază matematica nu fac parte din lumea concretă, pe care se poate pune mâna și pe care oricine le poate examina cu deamănuntul. E, prin urmare, o oarecare lipsă de legătură între elementele gândirii matematice și experiența sensibilă.

De pildă, când un fizician urmărește un fenomen, el e condus de datele experienței, el vede încotro trebuie să-și îndrepte luarea aminte; realitatea îi dă indicațiuni asupra drumului de urmat, și în același timp îi arată dacă teoriile schițate sunt întărite sau răsturnate de experiență. În matematică lucrurile se petrec altfel: ea e nevoită să-și creeze, singură noțiunile cu care lucrează. Ea are unele probleme puse de alte ramuri ale științei, dar pentru rezolvarea lor, îi lipsește îndrumarea de fiecare pas a experienței. Creația matematică se face în abstract, iar teoriile matematice nu pot fi supuse unei verificări concrete. Din această cauză, e greu de clădit ceva nou în matematică, căci cercetătorul dibuște, oarecum, în întunerecul lipsei de ajutor al simțurilor și astfel, elementele pe care le descoperă, sunt datorite aproape în întregime muncii pur abstracte. O astfel de creație se mai întâlnește în filosofie și în artă. Din acest punct de vedere, cele trei discipline: matematica, filosofia și arta sunt cu totul înrudite și se depărtează de metodele de creație ale celorlalte ramuri ale cugetărei.

Se poate stabili un paralelism între creația artistică și cea matematică.

Eram într-o zi în atelierul unui sculptor mare, în Paris.

Dintre toate statuile pe care le admiram, una îmi atrăgea cu deosebire, luarea aminte. Reprezenta groaza. Un chip de femeie cu trăsăturile foarte liniștite și admirabil de frumoase; totul întruchipa un echilibru deplin, afară de ochii largi deschiși, din care isvoara cu atâta putere de expresie, groaza, în cât cutremura pe privitorii. Am stat mult de vorbă cu sculptorul asupra felului cum a compus această capodoperă. Mi-a povestit că a purtat în suflet aproape un an ideea acestei sta-

tui; a încercat să o înfăptuiască de vreo douăsprezece ori, dar niciodată nu isbutise să dea o formă visului ce avea în el. Și, regulat, a sfârșit chipul care nu-l mulțumia. Această „groază“ ajunsese să fie substratul întregii sale gândiri, chiar fără să-și dea seamă; o parte subconștientă din el se sbuciuma întru concretizarea visului. Neapărat, viața exterioară își urma cursul obicinuit; într-o seară, la teatru, sculptorul a văzut înfățișat, pe neașteptate, și fără să se gândească de loc la aceasta, cum se lumina în minte gândirea confuză de până atunci. Întors acasă, el s'a apucat de lucru, la miezul nopții, și n'a stat liniștit până n'a creat în blocul rece de pământ, chipul visat, care ne privia acum cu ochii plini de o groază misterioasă.

Într-o comunicare admirabilă, marele H. Poincaré povestește cum a fost condus să descopere un domeniu nou în matematică, numit funcțiunile fuchsienne, domeniu care a fost izvor de muncă la zeci de învățați. Poincaré a stat mult la îndoială dacă astfel de „funcțiuni“ pot să existe.

Și, din clipa în care s'a convins că e cu putință, și-a încordat toată mintea întru găsirea lor. Munca a fost zadarnică; toate încercările făcute timp de câteva luni, nu isbutiau să construiască noile elemente vizate de genialul matematician. Și astfel, viața și-a reluat mersul obicinuit. Dar substratul gândirii sale era mereu sbuciumat de ideea acestor fapte. Sub conștientul său lucra pe ascuns, sub aparența vieții obicinuite. Și, într-o zi, pe când se urca într'un vagon, Poincaré a avut, pe neașteptate și fără să se gândească de loc la aceasta, lumina deplină în problema care-l muncise, fără rezultat precis, atâta timp.

Întors acasă, el s'a apucat de lucru, așternând pe hârtie elementele străfulgerării ce avusese. Și nu s'a oprit până când n'a verificat totul. Funcțiunile fuchsienne erau create.

Am pus înadins față în față aceste două povestiri, a sculptorului și a matematicianului, pentru că ele învederează mai mult decât orice argumente, înrudirea între creația artistică și cea

matematică. De sigur că creațiile științifice și din alte ramuri științifice (istorie, etc.), au nevoie de astfel de străfulgerări, căci aelăș creer omenesc le înfăptuște pe toate. Dar, în istorie mintea prelucrează și imbină documente cunoscute, în fizică compară și interpretează experiențe concrete, etc., pe când în artă și în matematică, totul are ca temelie întreagă numai visul abstract al creatorului fără suportul elementelor cunoscute concrete.

Nenumărate pilde luate din istorie și din lumea inconjurătoare, arată și mai mult înrudirea sufletească între artă și matematică. Intreaga știință a „armoniei“ muzicale, e o combinație învățată, matematică, de cifre și rapoarte. Cel dintâi tratat de armonie muzicală a fost scris, pare-se, în veacul al XIII-lea de un învățat școlastic, foarte bun matematician: Johannes de Muris — după numele său latin.

Iar părintele muzicii franceze, alături de Couperin, e un profesor de matematică, Philippe Rameau om de activitate muzicală uriașă, cărui a fi datorăm o mulțime de opere ce ne încântă și azi (Castor și Pollux, etc.). Fiind profesor de matematică, Rameau a compus tratatul său de armonie, operă fundamentală pentru oricine se avântă în domeniul compoziției muzicale. Alt exemplu: în zilele noastre un matematician rus, Gonciorow, anunță că a găsit, prin studii de matematică înaltă (ecuații cu derivată parțială) un nou fel de acord plăcut urechei, care va conduce la construirea de instrumente muzicale necunoscute până acum.

În aceiași ordine de idei, n'am mai sfârși dac'am aminti pe matematicienii iubitori de muzică și executanți minunați. Se păstrează până acum amintirea quartetelor în care cântau, pentru puțini prieteni aleși, H. Poincaré și C. A. Laisant, interpretând mai ales pe Beethoven.

Dacă ne îndreptăm spre alt domeniu al artei, spre literatură, trebuie să facem aceiași constatare. Pregătirea matematică nu împedecă sborul imaginației literare. Din potrivă, ea sistematizează anume predispoziții sufletești și îndrumază spre alcătuirea de opere literare compuse în mod arhitectural, armonic. Marele poet francez Sully Prudhomme, autorul minunatului „Le vase brisé“, mărturisește el însuși că datorește toate defectele și unele calități preparației științifice, care l-a făcut să țină mai mult la înțelegere de cât la imaginație: „Bine înțeles „defectele“ de care vorbește poetul sunt un fel de cochetărie prin care el vrea să fie modest. Iar pregătirea științifică e

cea matematică, fiindcă el a pregătit concursul pentru școala Politehnică, în care n'a intrat numai din cauza unei boale de ochi. Dar și alți membri ai Academiei franceze, scriitorii de frunte, au început prin Școala Politehnică sau cea de Mine din Paris: A. Capus, scriitor spiritual de comedii și minunat critic teatral; Marcel Prevost, celebru în întreaga omenire pentru romanele sale din viața modernă; Francois de Curel, autorul de piese de teatru adânci și care însemnează o dată în mișcarea dramatică franceză contemporană; H. Lavedan, și atâția alții. Am făcut această înșirare din cauză că prea e răspândită părerea că ma-

tematica e o știință care „seacă” spiritul, îl face aspru și greu de înțeles, îi închide orice ieșire spre frumos. E o părere greșită. Exemplele de mai sus sunt o dovadă a greșelii.

De altfel am arătat mai sus cum încheie marele matematician Volterra cuvântarea pe care a făcut-o la congresul internațional de matematicieni din Strasbourg (1920) unde spune, între altele: „Pentru a scrie o carte (de matematică) nu ajunge cunoașterea științifică a subiectului, dar trebuie și un simț artistic. Cărțile care au grăbătit veacurile sunt opere de artă tot atât cât și opere de știință.”

P. Sergescu.

ANCHETELE NOASTRE

Marele cotidian al Ardealului

Chestionarul

1. Ce consecință practică ar trebui să aibe Almanahul Presei Române editat de Sindicat?

2. Cari ar fi condițiile de refacere a presei ardeleni?

3. Ar fi nevoie de o societate pe acțiuni?

4. De o cooperativă?

5. Astra ce ar putea să facă pe acest tărâm?

6. Intrucât Statul ar putea să facă ceva pe acest tărâm?

7. Ce efort ar putea să facă partidul politic și lumea comercială a Ardealului?

8. Credeți realizabil palatul unui mare cotidian în Cluj, în legătură cu înființarea unei universități libere pentru gazetari?

Răspunsul dlui G. Todica

Ad. 1. Nu mă pot pronunța neavând destule date informative.

2. Să avem „Gazeta Transilvaniei”, ca mare ziar independent în Cluj, lăsând orașelor din provincie numai gazete săptămânale, mai ales populare.

3. Societățile acționare „moderne”, s'au discreditat complet. Onoare excepțională. Abia cred să se afle acționari pentru editarea cotidianului, deci ar fi forma comercială cea mai indicată pentru susținerea cotidianului.

4. Cooperativele sunt în funcție de conducători.

5. „Astra” își are nevoile și problemele ei speciale. Să nu se angajeze la nici un ziar.

6. Eventuale subvenții și hârtie.

7. Oricare partid politic va fi pacoștea cotidianului.

Lumea comercială poate ajuta mult prin abonamente și anunțuri.

8. Da.

Gavril Todica

Răspunsul dlui D. I. Cucu

Domnule Director.

Mi-ați făcut onoarea de a-mi trimite interesantul d-v. chestionar asupra modalităților de refacere a presei românești din Ardeal. Să-mi permiteți deci a vă întreba, la rândul meu, ce urmăriți prin aceasta? Dacă răspunsurile ce vi se dau, vor avea misiunea de a alcătui o arhivă documentară numai pentru d-v. scopul mi se pare prea îngust. În starea în care se află actualmente presa românească, o largă acțiune publică în sensul celeia inițiată de d-v. se impune.

Revista pe care o conduceți are toate mijloacele să o facă, cu destul folos, și pentru aceasta aștept un viitor număr al „Societății de mâine” consacrat acestui scop*. Publicând toate răspunsurile primite la chestionarul d-v. — cu toată diversitatea de opinii ce inevitabil se vor produce, veți face o faptă bună pentru această nefericită presă românească din Ardeal, care de 4 ani se sbate să-și înfrângă soarta la care au condamnat-o împrejurările.

Cu acestea zise, iată răspunsurile mele:

1) În împrejurările actuale „Almanahul Presei” avea misiunea să afirme opiniei publice ardeleni existența unui mănunchiu de ziariști fără presă. Dacă scopul n'a fost îndestul atins, e că, tradiționaliști din înclinație, ziariștii au înțeles să cedeze drepturile lor de astăzi celor ce în trecut au ținut trează o conștiință ziaristică românească în Ardeal.

Pentru viitor, când vom avea aici o presă bine consolidată, rolul practic al almanahului va fi să infățișeze opiniei publice ardeleni activitatea Sindicatului nostru, ca expresie a totalității ziariștilor ardeleni și bănățeni, dând publicului indicații asupra adevăraților ziariști și asupra valorii lor personale, valoare care, sub vâlul anonimului, în activitatea de toate zilele

* S. d. m. publică în serie răspunsurile, chiar începând cu no 1 din anul acesta — N. R.

a ziaristului, se pierde pentru judecata publică.

2) Esențiala condiție pentru refacerea presei ardeleni este să se facă mai mult profesionalism în această chestiune. În lupta de concurență cu presa bucureșteană, profesionistă prin excelență, presa românească din Ardeal a fost mai slabă, pentru că era servită uneori de ziariști improvizați.

3) O societate pe acții ar fi un remediu, dar un remediu parțial. O societate pe acții ar fi bună numai atunci când acționarii vor înțelege că ziarul este o întreprindere comercială, în primul rând, și deci vor ceda micilor lor vanități pentru a lăsa gazetarilor angajați toată libertatea de a face o gazetă bună, bine alcătuită și întru totul închinată intereselor publicului cărui se adresează.

Dar o societate pe acții, concepută astfel, nu poate da decât o singură gazetă, și, prin aceasta nu rezolvă decât parțial problema renașterii presei ardeleni românești.

4) O cooperativă de producție și consum, în care publicul cititor să intre cu partea de capital necesară apariției unui ziar, iar ziariștii cu aportul lor de muncă, ar fi deasemenea o soluție. Dar este publicul atât de bine format încât să înțeleagă că nu trebuie să se amestece decât în ceea ce privește corectitudinea mânăii fondurilor?

Dacă avem această garanție, semnez pentru o cooperativă, care să serviască de exemplu colegilor și opiniei publice din celelalte centre ardeleni și bănățene.

5) Poate că da. Se impune însă condiția ca „Astra” să recurgă la concursul profesioniștilor nu numai pentru execuția materială a ideii, ci și pentru partea de conducere ziaristică a întreprinderii, rezervându-și în întregime controlul gestiunii financiare a ziarului.

6) De la stat prea ne-am învățat să așteptăm totul și poate de aceea se fac atâtea abuzuri. Dar fiindcă există o lege a comercializării bunurilor statului, s'ar putea ajunge, printr'o largă interpretare a legii, la comercializarea bunurilor morale care sunt siguranța statului, ordinea publică, respectul instituțiilor publice și al autorităților consacrate, cunoașterea legilor, desăvârșirea culturii maselor populare. Dintr'o astfel de întreprindere, în care statul ar intra cu aportul de capital necesar utilajului tehnic, iar ziariștii aducând aportul lor de muncă și pricepere ar putea să nască un bun și util ziar, cu deosebire aici.

7) De la partidul politic nu putem cere decât ziarul politic, așa cum îl știm; de la lumea comercială vom avea dreptul să pretindem tot concursul ei material, atunci când vom isbui să avem un ziar util și ei, precum trebuie să fie util pentru toate clasele sociale.

8) Ridicarea în Cluj a unui palat al unui mare cotidian, depinde de existența acestui cotidian, cu destule fonduri pentru a și-l ridica. În legătură cu înființarea unei universități libere pentru gazetari, nu!

Mai întâi nu văd utilitatea acestei universități și, desigur, că nici publicul nu o

vede. Gazetăria nu se învață de la catedră. Gazetăria este o artă, pentru care se cere, în primul rând, talent, și acesta nu se câștigă de nicăieri ci se dăruiește de către bunul Dumnezeu din ceruri; în al doilea rând, se cere cunoașterea rânduieților profesionale, și acestea se învață în aerul înfrigorat al redacțiilor, în sgomotul și mirosul de tipografie, în mijlocul luptei de toate zilele al vieții; în al treilea rând, se cere cultură, iar pentru cultura generală a ziaristului porțile universităților, unde pot intra să învețe și cei ce au dreptul la o diplomă și cei ce nu s'au îngrijit a și-l face, sunt larg deschise.

Dacă ar fi totuși să se simtă nevoia

unor cursuri speciale pentru ziaști, această nevoie nu o poate împlini aici decât Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat. Un mare cotidian, orcât de mare ar fi el, nu-și poate fărâmița timpul și fondurile pentru pregătirea ziaștilor. El trebuie să țină pas cu vremea, care se scurge, și să răspundă obligațiilor sale față de public, cari sunt multe și greu de îndeplinit.

Primiți bunele mele urări de reușită pentru acțiunea începută.

D. I. CUGU,

Secretarul general al Sindicatului Presei Rom. din Ardeal și Banat

ACTUALITĂȚI

Aspecte sociale din viața americană

— *Civilizația raporturilor sociale ca factor de moralitate publică* —

Mi-am propus să studiez cât mai obiectiv posibil problemele vieții publice din America, din punct de vedere social, și biopolitic. Aș fi dorit să privesc toate lucrurile fără nici-o preocupare critică, fără prejudecăți și fără ideia veșniciei comparații cu stările dela noi. N'am reușit însă decât în parte. E atât de greu să te asimilezi complet unei vieți fundamental opuse celeia de aici, încât mulți renunță dela început orice efort în această direcție. Zilnic întâlnesc numeroase persoane din Europa, cari gândesc în valută europeană. Și poate valuta monetară este cea mai mică deosebire între Europa și America. Celelalte valute arată diferențe mult mai însemnate, decât monedele:

Oricât de atent și înșă un european, nu va putea evita niciodată să facă comparații între stările de aici și cele de acasă. Și oricât de ireale ar fi comparațiile, cari se fac, uneori ele servesc nu numai ca izvoare de informații ci și ca generatoare de idei pentru publicul din țară. Această convingere mă determină, ca în deplină conștiință asupra deosebirilor dintre subiectul moral, intelectual și economic al Americii și României să fac totuși unele comparații.

În una din zilele trecute am citit întrun ziar din țară o dare de seamă asupra discursului ținut de Patriarhul României în Senat, cu ocazia votării legii „Fundatiunea Regele Ferdinand“. Am fost dureros atins de unele constatări de ordin etnologic pe cari le face Fericirea Sa, asupra poporului românesc. Patriarhul a spus:

„Nu încapă îndoială că noi cei cari cunoaștem poporul nostru românesc, cu mare plăcere constatăm că sub raportul inițiativei el trece printre popoarele de seamă ale lumii. Durere,

însă, unde este soare este și umbră și pe lângă marile calități cari impun lumii întregi avem și un mare defect național.

Etnografii noștri spun că scăderile acestea ale poporului nostru, pe lângă marile calități ce le are, ar fi o moștenire dela traci, și anume scăderea se manifestă în sensul că de câte ori vedem ridicându-se în opinia publică un om care trece peste nivelul oamenilor de rând și se ridică la o înălțime oarecare, îndată se ivesc o mulțime de indivizi și zavistii și în trecutul lui imediat se găsește o mică rană, un mic călcăi al lui Ahile. Cu această patimă defectul se generalizează și oamenii cu calități superioare sunt scoși nevredniciți.

Dacă unii ar veni din lume la noi și și-ar face convingerea despre un om din informațiuni, ar putea să spună că în această Europă există un singur neam de oameni care n'are un singur om căruia să i-se închine.

Nu aveți decât să examinați prin prisma opiniei publice acest adevăr și veți constata că bărbați de stat, cari și-au pus întreaga ființă pentru binele neamului, cari în alte împrejurări ar fi trebuit să fie tratați ca sfinți ai neamului, sunt târâți în noroi.

Constatarea este pe cât de dureroasă, pe atât de reală. Toți am avut ocazia să simțim o repulsiune desgustătoare față de polemicile răutăciase, adeseori sadice și întotdeauna ordinare menite să distrugă onorabilitatea și reputația unui fruntaș, care s'a ridicat numai prin meritele muncii și capacității sale. Am avut și eu atâtea momente negre de deziluzie, văzând cum sunt terfelți în public oamenii mari ai neamului, pe cari în mintea mea îi clăsam ca idealuri de urmărit. N'aveam decât vaga mângâiere, că boala invi-

diei este o boală omenească, ce pretutindeni se manifestă la fel în fond, cel mult dacă formele sunt pe aiurea mai civilizate. Dar m'am convins, că nu este așa. Există țări, cu alte moravuri, cu alte deprinderi, mult mai puțin unitare ca a noastră, și unde în general meritele fiecărui cetățean sunt recunoscute adeseori chiar și de adversar.

În ziua, când îmi făceam aceste reflexiuni, cetindu-mi gazeta obicinuită, americană, supraîncărcată de știri senzaționale și de reclame, am aflat un articol cu titlu foarte puțin insistent pentru un străin, stabilit temporar în America și desinteresat în politica locală. Era vorba despre un interview acordat de fostul candidat democrat pentru locul de guvernator al statului Maryland, care însă a căzut la alegere față de actualul guvernator republican. În curând vor fi alegeri noi, și candidatul opoziției va fi din nou democratul căzut la ultimele alegeri. Actualul guvernator a guvernat două cicluri, astfel, încât după principiile politicei românești este supra-copt pentru opoziție. Deși nu eram american, totuși am fost curios să aflu ce și îndeosebi cum vorbește un candidat despre adversarul său, care l'a bătut în alegeri.

Partidul democrat, dorind să ia lupta electorală din nou cu ocazia alegerilor de guvernator din acest an, a făcut demers pe lângă fostul candidat, șeful partidului din acest stat, rugându-l să primească din nou candidatura. Acesta însă a declinat această delegație. Este atât de caracteristic răspunsul celui solicitat, încât mă simt tentat să-l reproduc, chiar spre a putea fi comparat cu declarația Fericirii Sale Patriarhului român. Iată câteva pasagi din interview:

„După părerea mea, este un fapt precis, că guvernorul Ritchie, adversarul meu politic, s'a devotat atât de fără rezervă și din toată inima serviciului de guvernor, încât standardul serviciului public s'a urcat foarte mult în timpul celor două cicluri electorale din urmă. Prin urmare nimeni nu ar avea curajul să ia locul actualului guvernor, dacă nu s'ar simți capabil de a-și rezerva tot timpul și toată energia pentru menținerea actualului nivel „divortându-se“ de toate ocupațiunile sale actuale.

...„Mi-se pare deci că este just și corect din partea mea să clarific situația politică, pe cât depinde de mine, anunțându-mi hotărîrea mea definitivă de a nu accepta candidatura pentru alegerea de guvernor din anul acesta. Am un interes profund pentru guvernarea statului, și cred, că fiecare cetățean are același interes profund, și sper, că voi fi capabil de a-mi servi

statul meu pe toate căile posibile și în viitor.

„Deasemenea mă folosesc de această ocazie pentru a declara, că voui sprijini candidatura guvernului Ritchie, dacă și-o va pune. Puțini oameni — dacă există de aceștia — au avut contact mai apropiat cu actualul guvernământ, decât mine. În timpul primei alegeri a guvernului Ritchie, eu am fost ales senator al districtului Frederick și am fost leaderul comisiei administrative în „House of Delegates“. Această poziție a mea m'a pus în contact cu administrația prezidată de Ritchie și mi-a dat posibilitatea de a controla felul cum a funcționat această administrație. Am avut și alte legături oficiale și semif oficiale cu Statul prin comisii, etc., încât am putut urmări organizarea financiară, administrativă, educațională și de asistență socială a guvernatorului în toate instanțele. Am putut constata, că guvernorul Ritchie, este un adânc cunoscător al problemelor publice din acest stat. Și am mai văzut, că d-sa aplică cunoștințele sale în mod curajos, sincer, competent și conștiincios.

„Nici un alt guvernor nu poate și nu ar putea după judecata mea, oferi mai mult.

„Nu doresc să trag la indoială calitățile admirabile, pe cari alți actuali sau viitori candidați de guvernori le posed și nu vreau să influențez pe nimeni dintre aceia, cari nu sunt de o părere cu mine. Și nu doresc să afirm, că guvernorul Ritchie este singura persoană în Maryland, capabilă să-și asume răspunderea pentru postul de guvernor, însă în baza experiențelor mele eu, ca cetățean al statului și ca democrat, cred că este de datoria mea și este și o plăcere pentru mine, de a sprijini pe guvernorul Ritchie, pentru a treia alegere, și eu sper, că d-sa va candida.“

Eu cred, că e de prisos orice comentariu. Am încercat să traduc cât mai fidel declarația de sus, regretând totuși uneori, că trebuie să utilizez fraze foarte banale în publicistica noastră.

Maniera aceasta „occidentală“ este generală la bărbații politici din America. Ea determină la rândul său o civilizație și în manierele gazetărilor, cari tratează probleme politice. Și mai e ceva.

Manierele celor de sus determină manierele masselor. Sunt departe de a afirma sau de a crede, că tot ce există în străinătate e bun și tot ce e la noi e rău. Din contră. Am o oarecare bunăvoință „obiectivă“ pentru judecarea defectelor noastre naționale. Totuși cred, că abuzul și corupția — generală poate pe tot globul nostru — nicăieri

nu sunt tolerate mai mult și practicate în mod public și fără jenă — fără „ipocrizie“ ar zice unii — ca la noi. Se poate, ca diferența să fie numai în formă, în ipocrizie. Dar într'o țară ipocrită ceice au o conștiință morală solidă pot rămâne morali și pot crea chiar straturi întregi sociale cu concepții foarte morale, fără a fi obligați a veni în contact cu tot noroiul imoralității, care la noi se debitează cu atâta ușurință în public.

Dacă nu putem cere tuturor cetățenilor noștri, să fie corecți și morali,

avem drept să cerem pentru cei cari sunt și vreau să rămână morali o atmosferă publică mai curată, discutându-se corupția și imoralitatea mai mult la tribunale, decât în viața de toate zilele. Cererea aceasta nu este ipocrizie. Ea pornește din grija de a vedea o atmosferă publică mai curată, pentru a putea spera, că generațiile viitoare vor avea norocul de-a trăi o viață mai puțin desgustată de viața publică, decum este generația noastră.

Baltimore 1926.

Dr. S. Manuilă

DISCUȚII LITERARE

Creștinismul vindecător

(Fr. W. Foerster: *Hristos și viața omenească, în românește de Nicolae Colan, Sibiu, Tipografia Săteanului, 1925.*)

În excelente condiții de tipar, pe hârtie de bună calitate, cu literă frumos rotunzită și îmbrăcată într'o haină portocalie, distinsă în simplitatea ei, a apărut la Sibiu traducerea volumului întâi a cărții pedagogului elvețian Foerster „Hristos și viața omenească.“ Deși traducerea e făcută după limba germană, traducătorului, profesorul dela Teologia ortodoxă din Sibiu, d. Nicolae Colan, nu i-a scăpat nici o expresie și nici o întorsătură de frază streină de firea specifică a limbii noastre. Întrebuințând, la locuri potrivite, cuvinte sugestive din limba lui cărților noastre bisericești, fără a refuza însă termenii proprii, cari exprimă adecuat cugetarea modernă, d. Colan i-a dat traducerii o vigoare deosebită și limbii o mlădiere nouă și bogată. — Puține traduceri din ultimul timp pot sta la înălțimea acesteia.

Cartea lui Foerster, a apărut în anii de adânci frământări sufletești de după războiu. O serie întreagă de cugetători, chinuți de obsesia pe care le-o cauzau ororile războiului abia încheiat, și mai ales cugetători germani, cari încercau și desiluzia unui înfrânt al vieții, au început a se îndoi de valoarea esențială omenească a civilizației europene, care, în ambiția ei egoistă de stăpânire pe acest pământ, s'a dovedit capabilă de atâtea cruzimi. Filosofia mai resemnată a Asiei, așa de modestă în revendicările ei lumesti, căci ea nutrește iluzia unei alte vieți: a binelui curat și a fericirii veșnice, pentru cei cari merită prin viața lor de pe pământ această fericire, această filosofie i-a ademenit pe unii cugetători europeni, în timpul când unul din reprezentanții ei veritabili, Rabindranath Tagore, își făcea intrarea triumfală în miezul Europei. În special îndemmurile învățaturii blândului prunc născut în ieslele Belleemului, care valorifică viața după virtutea iubirii deaproape și a jertfei de sine, apăreau onora limanul de scăpare al omenirii rătăcite într'o nouă sălbătăcie. Convertirea la viața interioară a sufletului curat și renunțarea la plăcerile lumesti, cari duc la păcat era idealul mântuitor al acestora.

Din categoria lor face parte și Foerster.

Dar Foerster nu este un convertit la creștinism în urma experienței războiului „mondial“ numai. Sistemul său pedagogic, clădit în cei dintâi ani ai veacului nostru, se întemeiază pe doctrina creștină a iubirii pentru înălțarea omului la adevărata libertate a spiritului. Respingând doctrina socialismului „unilateral“, care duce la lupta de clasă, respingând și concepția individualismului modern, tot așa de egoist și războinic, Foerster leagă pedagogia de stălpul de razim al idealismului creștin, care înalță pe om la o demnitate a spiritului, superioară „naivei“ divinizării a lumii.*)

În studiul „Hristos și viața omenească“ Foerster depășește cadrele pedagogiei și intră în domeniul mai vast al sociologiei. El vrea să fie un reformator social. Partea întâi a studiului, a cărei traducere ne-a dat-o d. Colan, este o explicare o doctrinei creștine și a valorii ei absolute, pentru autor, superioară oricărei filosofii. În partea a doua, a cărei traducere o așteptăm, se deșbat chestiuni în mai strânsă legătură cu viața societății de astăzi, cu probleme specifice epocii noastre, a căror soluție o caută încă doctrinarii sociologi, cum este problema luptei de clasă, sau aceea a voinței universale.

Punctul de plecare al autorului este voința că „umanitatea actuală nu ar putea fi salvată din mizeria ei numai cu mijloace politice și economice. Doar însăși politica și economia sunt bolnave din temelii, pentru că omul singuratic este prizonierul unui egoism spasmodic și al unei necredințe într'o lume mai înaltă; el nu e în stare să zidească nimic nou, el distruge numai... Este vorba de aplicarea creștinismului în viața modernă de toate zilele și de problemele ei arzătoare, cu alte cuvinte, de adevărata credință în Hristos, Mântuitorul lumii.“ (Prefață). Iar scopul mânturirii „îndrumarea sufletească a omului modern, ceea ce însemnează: desvătă-

*) Kessler: Paedagogische Charakterköpfe, 3. Aufl.

rea lui de naiva divinizare a lumii." (p. 91.)

Pentru întărirea tezei sale, Foerster caută și sprijinul marilor cugetători cari au judecat cu aceeași asprime nimicnicia acestei vieți, cași Hristos. Întâiul este Plato, care prin filosofia lui conduce omenirea la conștiința destinației sale spirituale și prin aceasta la o altă lume, a ideilor, făcând-o să renunțe la unitatea josnică cu lumea aceasta a fenomenelor, iar al doilea, dintre filosofii cari au clădit un sistem încheiat, este Schopenhauer, care, în esență, are aceeași atitudine în fața lumii fenomenale cași Plato, dar are o altă metodă. El voeste să distrugă răul în sine, prezentând esența lumii senzuale în așa culoare, încât să-i spulbere omului toate iluziile prin cari il amăgesc instinctele acestei vieți.

Acești doi cugetători se completează oarecum. Căci orice sistem întreg presupune o distrugere, în esență, a unui fapt existent, fie el chiar din domeniul abstract al raționamentului, și o nouă clădire în terenul eliberat. Această completare este întrupată în cuvântul lui Hristos, care a propovăduit întoarcerea în viață a spiritului purificat, pentru pătrunderea ei prin predominarea spiritului asupra materiei, nu invers.

Iar antipodul acestei cugetări, filosofia vieții a lui Nietzsche, este socotită ca o aspirație după acea lume ideală, înghițită însă de instinctele vieții.

„Totmai fiindcă Schopenhauer n'a ieșit, esențial, din cercul negației pure, nici n'a fost în stare să stăpânească multă vreme pe un om ca Nietzsche, care doria cu patimă, ce e drept, să se emancipeze de sub tirania lumii și a naturii, dar tot așa de mult se doria și după afirmări nouă și după nouă idealuri ale voinței; este vina lui, că Nietzsche, în întreaga sa doctrină despre îngeunchierea vieții, a sfârmat ce e drept iluziile instinctului de viață senzuală, el n'a arătat însă instinctului de viață superioară nici o țintă nouă, care să-i adune și să-i sporiască puterile; iar prin aceasta a împins acest superior instinct de viață spre o nouă solidaritate cu viața puterilor exclusiv lumești. Lucrul acesta se vede lămurit la Nietzsche, care se simțea silit de Schopenhauer să aleagă între adevăr și viață și care se hotărî în sfârșit pentru viață, declarând setea de adevăr drept un rezultat al ascezei distrugătoare. Niciunul din doi n'a înțeles sensul misiunii Celui ce a zis: „Eu sunt adevărul și viața.“ Numai Hristos a fost în stare să împreune tot ce nu se putea împreuna: Putere și iubire, smerenie și bărbăție cunoaștere de oameni și iubire de oameni — adevăr și viață.” (114).

Nu discutăm aici această teză, care apare așa de mult o lăpădare de viață, greșită în punctul ei de plecare chiar. Căci ni se pare că realitatea dată îl contrazice esențial pe Foerster, care spune că omul modern, individualist cum e el, este incapabil de orice creație nouă și se manifestă numai ca distrugător.

Dar ne bucurăm de apariția cărții la noi pentru alte motive.

Preoții vor întrebuința-o ca un ajutor în apostolatul lor, pentru argumentarea ei vie și concentrată, cu exemple din viață, comentate profund. Ea aduce și o explicație simbolică a unor mistere ale creștinismului, pe cari o logică ușoară le respinge din capul locului, dar o simbolică înțelegeră le dă dreptul la viață.

Cartea lui Foerster poate naște însă întinse discuții de idei și la noi.

Problemele fundamentale ale existenței omenesti prea puțin au frământat până acum creierul românesc. Dacă și în filosofie, cași în literatură, cunoașterea creației anterioare, din întreg patrimoniul omenesc, este o condiție pentru creația nouă, origi-

nală, avem nevoie de o mai adâncă familiarizare cu cugetarea europeană, veche și contemporană. Și fiindcă puțini sunt pregătiți să cerceteze în original studiile filosofice, sunt necesare traduceri, pentruca să pătrundă mai adânc în pătura intelectualilor noștri marile sisteme de cugetare, elaborate după vieți întregi de meditație.

Și nu sunt suficiente traduceri fragmentare, cum ni le servește mai nou colecția „Probleme și idei“, cari pot avea totuși și ele un rost, de inițiere, ci avem nevoie de traduceri complete, îngrijite și adaptate, cum este și această traducere a d-lui N. Colan.

Olimpiu Boitoș.

BULETINUL ASTREI

Activitatea secțiilor literare și științifice

Cele zece secții literare și științifice ale „Astrei“ sunt organe de specialitate, care au drept scop de a sprijini, și întregi activitatea celorlalte organe ale Astrei, și de a da ajutor comitetului central și adunării generale la realizarea problemelor ce se pun acestui așezământ.

Aceste secții sunt organe interne ale Astrei, și în totalitatea lor alcătuiesc însăși instituția Asociației.

Prin urmare, secțiile, deși au ființă proprie, nu sunt independente și trebuie să lucreze în deplină înțelegere nu numai cu conducerea centrală, ci și între ele. Mai mult, ele, având ca preocupare complexul de activități și probleme ce compun viața societății întregi, trebuie să se desvolte armonic, fără hipertrofii și atrofii, astfel ca Astra să-și păstreze caracterul ei de promovatoare a stărilor etnice sociale și culturale ale poporului românesc, în ansamblul lor.

Să cercetăm cum s'ar putea realiza aceste postulate.

Secțiile Astrei fiind organe distincte, și având fiecare scopuri bine determinate, este delă sine înțeles că, prima condiție pentru funcționarea lor este fixarea programului lor de lucru. Această fixare, în cadrul specialității fiecăreia, se realizează analizându-se ce este de făcut în această direcție potrivit înțelesului suprem al Astrei, și ce se poate face în împrejurările și condițiile de lucru date. De altă parte, la fixarea programului lor de lucru, trebuie să se ție seamă și de caracterul acestor organe. Secțiile sunt și organe teoretice întrucât sunt datoare să studieze stările etnografice, sociale și culturale ale poporului român, să urmărească progresele științifice și literare, precum și publicațiile de specialitate, să studieze probleme de specialitate ce le pun celelalte organe ale Astrei, să

publice în periodicele și bibliotecile Astrei studii de specialitate, dar sunt și organe practice întrucât sunt datoare să ție conferințe de propagandă, să organizeze instituții de ordin cultural și social, să coordoneze activitatea societăților cu scopuri identice sau asemănătoare, sau numai să colaboreze cu ele, să ia parte activă la mișcările de ridicare etnică, socială, economică sau culturală a poporului român.

Astra a încetat de a fi o asociație literară și pur culturală, ea este astăzi, potrivit înțelesului timpului, o instituție socială. Ridicarea poporului român trebuie urmărită astăzi, când visul întregirii și a libertății neamului s'a împlinit, în toate direcțiile și cu toate puterile. Astăzi nu avem de păzit numai limba și credința strămoșească, ci de întărit ființa noastră etnică, și de cucerit pentru națiunea noastră locul care i se cuvine pe acest pământ. Astăzi pe lângă cultivarea limbei și artei noastre, avem datoria să ne cunoaștem țara, neamul și istoria lui pentru implantarea în sufletul tuturor a unei înalte conștiințe de neam, pentru sădirea unei neclintite moralități naționale, pentruca poporul nostru să poată ține piept tuturor dușmanilor noștri, care nu se pot împăca cu dreptatea dumnezeiască ce ni s'a făcut. Astăzi avem datoria să trezim întreg poporul la viața publică și națională; lupta contra analfabetismului trebuie dusă cu vigoare, lupta contra nepăsării și descurajării, la fel. Avem nevoie de un popor tare în conștiința lui, de un popor conștient de drepturile și datoriile lui, de un popor cult și viguros sufletește.

Astăzi avem datoria să naștem în popor cât mai multe trebuințe, să trezim în el dorința unui trai bun, îmbelșugat, dorința unei stări economice

bune, dorința unei înălțări în civilizație. Astăzi avem datoria să folosim și să dezvoltăm simțul social al poporului nostru, simțul întovărășirii, a ajutorului reciproc, al iubirii de aproape. Astăzi avem datoria să mărim coeficientul de viață și de civilizație al poporului nostru; împrăștiind în mare cunoștințele de igienă, de sporire a vișoarei fizice, de ridicare a condițiilor de viață.

Astra a căpătat o înaltă menire. Secțiunile ei științifice și literare sunt de o netăgăduită însemnătate.

Câmpul de muncă e vast. Fiecare secțiune a Astei poate să-și croiască un program înmăis. Nu trebuie năsoedită realitatea. Cel ce vrea să realizeze prea mult nu realizează nimic. În cadrul datoriei fiecărei secții se pot fixa obiective care pot fi imediat atinse.

Realizarea unui lucru mic prețuște mai mult decât dorința de realizare a unui lucru mare. Orice faptă, care face un pas cât de mic către scopul final, este prețioasă.

Programul de lucru al secțiunilor, trebuie să pue greutatea toemai în alegerea a „ce se poate face“ din „ce este de făcut“. De această alegere depinde activitatea și viitorul fiecărei secții.

Dacă programele de lucru sunt priimite de conducerea centrală și de adunările plenare ale secțiilor, înțelegerea și conlucrarea între secții, trebuie gășită la lucru, pe teren. Această înțelegere va fi cu atât mai ușor și mai bine ajunsă, cu cât fiecare va pune în acțiunea sa devotament, dezinteresare și idealism. Această înțelegere, credem, trebuie pusă în discuție, cel puțin în prima fază a dezvoltării secțiilor, numai atunci când practica o cere. În fața realității, planurile și discuțiile teoretice cad. Realitatea totdeauna învinge — bine înțeles numai dacă e privită cu sinceritate și obiectivitate, de care lucru nu trebuie să ne îndoim.

Activitatea secțiilor este mărginită de posibilitățile lor momentane, de oamennii pe care îi are, de fondurile de care dispune, de materialul pe care îl are de prelucrat. Până la consolidarea noiei mișcări, zădarnic s'ar face din biourouri planuri unitare de lucru, frumoase în alcătuirea lor, nerealizabile în chip practic.

Dacă încă nu se simte nevoia unui organ centralizator, se simte nevoia unui organ coordonator, unui organ armonizator, unui conducător priceput.

Secțiile care gășesc mai greu drumul dezvoltării și propășirii lor trebuie îndemnate, ajutate. Secțiile care se îndepărtează prea mult de scopul A-

sociației trebuie îndrumate. Secțiile care încalcă domeniul unor altora, fără ca să caute colaborarea acestora, trebuie aduse la realitate. Se cere erejarea unui organ de amonizare, de echilibru.

Regulamentul prevede un Secretar literar al Asociației, ca organ de legătură între secții și comitetul central. Acțiunea unui organ armonizator ar fi să fie mai puțin literară și mai mult socială, fiindcă noul teren al Astei e terenul social în toată întinderea sa: etnică, juridică, economică, politică, etică, estetică, și culturală. Noul organ —

omul — care trebuie pus în fruntea secțiunilor, din cauza împrejurării că sediul secțiilor e Clujul și nu Sibiu unde e sediul prezidiului, nu poate fi de cât o personalitate, de mare autoritate, o pildă vie de acțiune, un cunoscător de oameni și de lucruri, un om de înaltă judecată, bun simț și desăvârșit tact. Acest om trebuie căutat, trebuie gășit. Indiferent ce nume va purta „Secretar literar“, „Secretar general“, sau altfel; el are de îndeplinit un mare rol, de el va depinde întreaga dezvoltare viitoare a secțiilor.

N. Ghiulea

Activitatea secției social-economice

Ședința plenară a secției, ținută în ziua de 5 Febr. 1926, în birourile revistei „Soc. de mâine“.

Înainte de a se trece la ordinea de zi d. președinte Dr. M. Șerban, comunică: domnii membri activi ai secției: Constantin Popp, Dr. Preda Ion și Romul Simu, toți din Sibiu, au justificat absența, iar membrul corespondent Dr. Valer Roman, n'a putut fi înmănoștințat, întrucât biroul secției, n'a cunoscut adresa dănsului, dela Bueurești.

D-l președinte al secției, salută noii membri activi și corespondenți, urându-le muncă spornică în cadrul Astei, și roagă pe domnii membri activi noi, că în conformitate cu articolul 18 (articolul prin care se fixează activitatea Secției Social-Economice) de pe acum, să se gândească asupra disertațiunii de recepție, ce urmează a fi citită, în ședința plenară a tuturor secțiunilor unite, ce se va ține la 21 Mai, 1926, în Cluj, (pătrivit prevederilor articolului 4 aliniatul 4 din Regulament).

În acest punct după discuțiunii, se convine, ca noii membri, să-și aleagă singuri disertațiunea, urmând a o pune din timp la dispozițiunea Secțiunii, pentru a se putea pregăti și răspunsul, așa cum prevede de asemenea Regulamentul.

După aceasta, se dă cuvântul domnului Vasile Osvadă, secretarul Secțiunii, pentru a citi raportul de activitate al Secțiunii pentru anul 1925.

În anul trecut, Secțiunea Social-Economică, reorganizată, a dezvoltat o activitate destul de intenzivă, așa de exemplu.

1) a elaborat programul de activitate al acestei Secțiunii;

2) a încheiat o convenție cu Direcțiunea Revistei Societatea de Măine, în baza căruia înțeles, s'a stabilit, a se pune la dispozițiunea Secției și a membrilor săi, în mod gratuit, 3—4 pagini, pentru publicarea articolelor și infor-

mațiunilor social-economice, cât și a buletinului;

3) S'a publicat în această revistă, o multime de articole de interes general, dezvoltând în acest domeniu o activitate mai largă, domnii viceprezident N. Ghiulea și secretarul Vasile Osvadă;

4) În mai multe ședințe, și în urma discuțiunilor urmate în acele ședințe, s'a concretizat programul de activitate al Secțiunii după cum urmează:

a) aranjarea de cursuri practice pt. popularizarea și deslușirea problemelor social-economice;

b) aranjarea de conferințe și prelegeri social-economice;

c) organizarea unei școli de cooperatie;

d) chestionare și anchete social-economice, eventual în legătură și de acord cu alte secții ale „Astei“;

e) materialul necesar, să fie studiat, anchetat, adăncit și apoi exteriorizat prin publicații; prelegeri și conferințe.

Mai mult, nu s'a putut face, deoarece Centrul a înțeles, să pună la dispozițiunea Secției, suma neînsemnată de 10.000. Lei, sumă ce fost consumată în întregime, prin lucrările pregătitoare și de organizare a acestei Secțiunii.

La cererea secției, dela 24 Octombrie 1925, de a se pune și la dispozițiunea Secției social-economice sume egale și la fel cu celelalte secții, nu a sosit încă răspunsul comitetului Central din Sibiu.

D-l membru activ, Ion Clopoțel, în legătură cu raportul și cu programul de activitate al Secției pentru anul 1926 propune ca:

a) dată fiind importanța cea mare a problemelor social-economice, cât și pentru familiarizarea acestor probleme să se mențină și pentru mai departe „Rubrica“ din revista Societatea

de Măine, care ni se pune din partea D-sale și pe mai departe gratuit la dispozițiune, iar ședința de astăzi, să stabilească directivele de colaborare pentru anul 1926;

b) Secția social-economică a Astrei, să editeze pe mai departe Biblioteca social-economică, în continuare dela No 8, înființată de către Revista Societatea de mâine, dând astfel ocaziune publicului mare, de a se iniția în legile social-economice;

c) să se inițieze anchete la fața locului, anchete exacte și cuprinzătoare pentru strângerea datelor necesare răspândirii culturii teoretice social-economice, procedând deci pentru viitor, nu numai de sus în jos, ci și de jos în sus;

d) materialul strâns prin astfel de anchete, să fie supus discuțiilor de seminar ale secțiunii, și odăla chestiunile puse la punct, secțiunea, să caute modalitățile corespunzătoare pentru îndreptarea actualelor stări economice-sociale, făcând apel la factorii cu răspundere, comunicând acestora, materialul de care dispune;

e) de a se interveni stăruitor la Centru, pentru a se pune la îndemâna Secției, mijloacele materiale reclamate de necesitate și de realizarea dezideratelor formulate în urma unei îndelungi chibzuiri.

D-l membru activ, N. Ghiulea, ține să constate, că Centrul, n'are grijă suficientă de Secția sa social-economică, deci nu e omenește posibil, și nici consult de a pierde timpul cu elaborarea unui program de muncă pentru anul 1926, până nu cunoaștem mijloacele materiale, la cari putem conta.¹⁾

Propune să se ceară dela Centru, ca să ne comunice cât mai urgent, suma ce pune la dispozițiunea Secțiunii, ca apoi în conformitate cu suma, să fixăm definitiv programul.

Membrul corespondent, d-l Sabin Cioranu, comunică ședinței plenary, că Corpul Contabililor Autorizați și Experților Contabili, Secțiunea Cluj, aranjează un ciclu de conferințe, de interes economic, și declară, că Corpul e gata de a colabora în această privință, cu Secția social-economică.

Membrii prezenți, primesc în unanimitate, ca Secția să dea tot concursul său pentru o cât mai bună reușită a acestor conferințe, ce se vor ține, de către domnii membri corespondenți Dr. Iosif Gârbacea și Sabin Cioranu, cât și de către, d-l Dr. Traian Nichiciu.

Ca punct ultim, d. președinte M. Șerban, cere ca să se dea delegație permanentă, atât Domnului Vicepreședinte

d-l N. Ghiulea, cât și d-lui Secretar Vasile Osvadă, de a reprezenta Secția Social-economică la Centru, ori de câte ori D-sa, va fi împiedecat de a participa în persoană la ședințele Comitetului Central.

Membrii prezenți, se asociază și primesc această propunere.

Sabin Cioranu.

Un sărbătorit: G. Ionescu

Cercurile comerciale și industriale ale Clujului au sărbătorit în 17 Februarie pe d. Gh. Ionescu, directorul Băncii Naționale din orașul nostru. Inițiativa sărbătoririi a fost luată de Corpul contabililor, al cărui președinte este d. Ionescu, cu prilejul împlinirii celor cinci ani de activitate rodnică pe terenul economic în Cluj. D. Petru Poruțiu, în numele factorilor economici români, d. Sever Pop, în numele Camerei de Comerț, d. Tufli, în numele Sfatului Negustoresc, au vorbit apoi dd. Georgescu și Sabin Cioranu în numele Corpului contabililor, d. Farkas Mozes în numele Uniunii patronilor, d. Bányai în numele cercurilor maghiare, d. Braumfeld pentru comercianții clujeni, d. A. Esca dir. băncii Marmorosch-Blank, d. Vlaicu în numele presei, d. Ciuca pentru Colegialitatea, d. Victor Stanciu în numele cercurilor culturale au ridicat toasturi subliniind meritele câștigate de d. Gh. Ionescu, pentru viața economică a Clujului și regiunii.

În vremea aceasta de trecere, de or-

becăială, când oscilațiunile valutare tulbură mersul sigur și regulat al afacerilor, piața Clujului a câștigat în d. Ionescu pe omul de bun simț, înzestrat cu o intuiție clară a reabilităților, care a năzuit să dea toată vremea mână de ajutor întreprinderilor economice de aici. Grație eforturilor sale permanente în timpul de cinci ani din urmă, d. Gh. Ionescu a jucat un rol important de dirigiuitor al creditului pe piața locală. Factorii economici au găsit în d. Gh. Ionescu pe bărbatul înțelețitor și bine intenționat care cu blândețea atitudinelor sale, cu modestia și simțul de moderațiune și practicitate a cucerit simpatia binemeritată și încrederea lor unanimă.

D. Gh. Ionescu și-a îndeplinit cu seriozitate și conștiință chemarea sa de a sta într'ajutorul pieței băntuite de eriză. Este un frumos merit al d-sale, că meditațiunea sa a fost onorată de conducerea centrală a Băncii Naționale, care i-a dat posibilitatea să servească în mod atât de larg și hotărâtor interesele financiare și economice de aici.

Un centru economic cum este Clujul nu se poate decât felicita că a izbutit să aibe un sprijinitor statornic în d. Gh. Ionescu, omul de cumpăt și de inimă. Și nu poate decât dori ca d. Gh. Ionescu să rămână cât mai multă vreme la postul său de director al uneia dintre cele două sucursale ale marelui așezământ care este Banca Națională.

Horia Trandafir

CRONICA MEDICO-SOCIALĂ

„Astra” și concepția biopolitică.

Ședința plenară din 14 Februarie a secțiilor literare și științifice ale „Asociațiunii” marchează aurora unei ere nouă în activitatea „Astrei”. În această ședință secția medicală și biopolitică și-a lămurit rostul existenței sale prin președintele său, d. prof. Hațiegan, iar d. prof. Moldovan, vicepreședintele secției, o expus selectului public intelectual, din Cluj și din provincie, adunat în sala IV a Facultății de litere, programul biopolitic, al cărui principii interesează de o potrivă toate secțiile „Astrei”. Solemnitatea acestei ședințe a fost potențată prin prezența d-lui Vasile Goldiș, președintele „Astrei”. D-sa a deschis ședința printr'o înflăcărată cuvântare, în care a scos în evidență însemnătatea contribuției secțiilor pentru progresul „Asociației” și a adus elogii d-lui profesor Dr. I. Lupaș pentru monumentală d-sale operă culturală românească, săvârșită pe altarul neamului nostru în cei 25 de ani de neobosită activitate. D. prof. Hațiegan a arătat mijloacele, prin cari secția medicală tinde să ducă la îndeplinire programul propus și expus în ședința de reconstituire dela 1 Noembrie 1925 a acestei secții. Lămurind savanta d-sale concepție biopol-

litică, d. prof. Moldovan a trecut în revistă problemele fundamentale, cari se pot astfel orândui în diferitele resorturi ale vieții de stat, încât să ușureze valorificarea optimă a capitalului biologic național, incontestabil cea mai prețioasă avuție a unui popor. A insistat indeosebi asupra defectuoșității cu care se face astăzi instrucția școlară și educația familiară și a abordat diferite chestiuni în legătură cu munca și organizarea ei științifică, industria, religia, finanțele, problema feminismului, a regionalismului, a minorităților. Propune ca în interesul progresului integral al poporului, „Astra” să adopte punctele de vedere ale programului biopolitic, întrucât biopolitica are ca scop suprem prosperitatea optimă a capitalului uman românesc prin mijloace, cari ne stau la îndemână și pe cari le putem utiliza cu deplin spor. După ce — la invitația d-lui prof. Ghibu — d. prof. Moldovan mai dă câteva lămuriri privitoare la Academii biopolitice, d. Dr. Gh. Preda deschide discuția, arătând, că în ceea ce privește declinul care îl îngrijorează pe d. prof. Moldovan, d-sa crede mai degrabă într'un desechilibru dintre facultățile fizice, intelectuale și morale ale populației și remediul atârână de armonizarea

¹⁾ D-l Goldiș a comunicat, că secția va primi 200.000 lei pentru anul 1926. — N. R.

desvoltării acestor facultăți. D. Prof. Sextil Pușcariu face câteva observațiuni privitoare la termenii „progres” și „declin” și recomandă înlocuirea lor cu „evoluție” și „desvoltare.” Relevează apoi desinteresul general față de citit și constată că azi la noi se citește mai puțin decât înainte de război. D. Prof. Racovitza își exprimă mândria, că biologia poate fi privită ca o temelie în alcătuirea vieții de stat iar d. prof. Ghibu mărturisește, că vede în Academia biopolitică preconizată de d-l prof. Moldovan o Academie militantă a ideilor cari constituie ființa secțiilor științifice, cari formează motorul principal al „Astrei”.

După ce d. prof. Moldovan face o serie de reflexii la obiecțiunile aduse, d-l președinte Vasile Goldiș mulțumește numeroasei asistențe pentru interesul arătat față de această ședință și ridică ședința în mijlocul unei însuflețiri unanime pentru ideile generoase, cari au constituit miezul dezbaterilor determinate de lansarea concepției biopolitice.

Femeile în viața socială.

„Consiliul național al femeilor române” a lansat un manifest-program, prin care atrage atenția opiniei publice asupra drepturilor, pe cari le revendică din nou pe seama femeilor, pretinzând o egală îndreptățire în fața problemelor mari din viața publică prin punerea pe picior de egalitate cu bărbații în cadrele legii electorale, care se elaborează. Nu discutăm principiile fundamentale din cari a isvorit acest program, trebuie însă să relevăm acele laturi ale lui, cari privesc probleme de un interes general vital și pentru cari sunt dator să lupte cu aceeași vigoare atât femeile, dar mai ales bărbații, întrucât după construcția socială actuală în mână lor stă puțința realizării mai apropiate. Pentru protecția femeii și a copilului „Consiliul național al femeilor române” cere între altele: legi pentru protecția copiilor prin înființarea de instituții de educare și re-educare; cercetarea paternității, case de protecție pentru copiii ilegiti și abandonați. Pe terenul igienei sociale pretinde: înființarea certificatului de sănătate de ambele părți, la încheierea căsătoriei; obligativitatea declarației boalelor venerice cu sancțiuni pentru bolnavi și medici, desființarea caselor de prostituție, ocrotirea minorilor, legi pentru combaterea alcoolismului, îmbunătățirea situației materiale a medicilor de circumscripții, introducerea obligatorie a cunoștințelor de puericultură precum și o mai intensă cunoștință a chestiunilor sociale în școlile de toate gradele etc. Iată o mulțime de probleme, cari denotă concepțiile umanitare înalte de care este animat „Consiliul național al femeilor române”; și dacă unele din aceste probleme sunt realizabile sau chiar dăunătoare, dacă s'ar înfăptui, totuși nu putem decât să ne bucurăm de curente sănătoase, cari adie peste frământările vieții noastre publice.

Dr. AUREL VOINA

CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE

PENTRU O „ENCICLOPEDIIE ROMANEASCĂ”

Cele două ședințe ale Secțiunilor literare și științifice ale Astrei au fost o adevărată sărbătoare pentru „Cetea culturală” a Ardealului, între zidurile căreia, zângănitul surd al armelor electorale copleșea auzul tuturor, trezind instincte și deslănțuind patimi, atât de îndepărtate de nobila noțiune a „culturii” care strălucește pe steagul acestei cetăți. Un puternic sentiment de încredere în victoria instinctelor bune ale nației îi îmbrățișa sufletul, când vedeai toate capetele luminate ale acestei provincii discutând cu atâta obiectivitate problema revărsării unui nou spirit peste nația întregită: spiritul de pipăire a realităților naționale cu degetele sigure ale culturii.

În altă parte a revistei noastre se arată amănunțit dezbaterile întâii ședințe, în care problema orientării biopolitice — iată-ne odată alături de Europa, — căci biopolitica este idealul organizării societății moderne — prin claritatea și căldura cu care a fost susținută de către d-l Dr. I. Moldovan a cucerit inimile și cugetul întregii asistențe. În ședința a doua d-l Onisifor Ghibu într-un mezos expozeu de aproape o oră a desfășurat problema unei strânse colaborări a secțiilor, din care colaborare să rodească nu numai revista nouă a Astrei, organizată după cerințele vremii de azi, ci și o a doua ediție a Enciclopediei române, atât de imperios reclamată de noua orientare culturală pe care cu toții vrem să o dăm nației întregite. Acum 31 de ani, în vremuri mult mai grele Astra nu s'a speriat de o astfel de faptă. Întâia ediție a Enciclopediei ei, cu margini modeste bineînțeles, a pătruns în toate casele intelectualilor, mai ales aci în Ardeal, servind de îndreptar cultural și anume îndreptar în spiritul culturii naționale. Și aceasta este de deosebită importanță, căci Enciclopedii aveam destule la îndemână, dar ele purtau toate marca nației care a dat-o, dând, de celea mai multe-ori informații greșite sau vădit tendențioase cu privire la țara și cultura românească. Secțiile Astrei numără aproape două sute de membri, de toate categoriile intelectuale, în jurul lor s'ar mai putea grupa încă pe atâția din ce are cultura românească mai distinct; spiritul idealist apoi care plutește peste toate faptele Astrei îi va încuraja pe toți pentru a da nației „Abecedarul cultural”, care să ducă și în casa celui mai modest român ultimele rezultate ale științei europene și, mai ales, realitățile naționale privite de ochi disciplinați de această știință europeană. Suntem poate singura nație lipsită de acest mare bun cultural; o mândrie demnă de locul nou pe care îl ocupăm în Europa ar trebui să înălțare toate patimile personale și să unească pe toți învățații nației pentru elaborarea

acestei opere. Singură Astra ar putea aduna în casa ei clădită pe fundamentul solid al celui mai pur idealism pe toți cei ce simt necesitatea acestei opere, dar nu văd locul unde ar putea colabora fără de jigniri personale — căci această veninoasă buruiănă a egoismului strică mai mult ca orice progresului culturii românești.

TEATRU

Turneul Teatrului Național din București: „MACHBETH” de Shakespeare.

Turneele bucureștene sufăr toate de acelaș defect, care se evidențiază în deosebi în orașele unde o trupă permanentă îți dă posibilitatea de comparație a realizărilor artistice: ele aduc de regulă un artist mare, cel mult doi, restul e umplutură fără relief artistic, iar înscenarea, de cele mai multeori, e improvizată în fugă, — cu toate că afișe considerabile anunță regie proprie.

Constatarea aceasta ne-au întărit-o toate turneele acestui an. Și vă puteți închipui situația critică în care sunt puse piesele cărora numai fastul decorului le-a putut da spoială artistică și aparența de succes fenomenal. Așa s'a întâmplat cu „Bizanț”-ul d-lui Mircea Rădulescu — un adevărat eșec teatral; și aceeaș binemeritată soartă îi așteaptă și pe sârmanul „Meșter Manole” pe care afișe neobișnuite pentru modesta noastră provincie — ilustrează cu superbul cap al „marelui poet” — ni-l anunță pentru săptămâna aceasta.

„Mackbeth” a fost un succes al stagiunii trecute a Teatrului nostru. Directorul însuși a avut rolul titular; artiștii principali s'au grupat în juru-i (ne insistă vie în memorie creația d-nei Bărsan în Lady Mackbeth și a d-lui Psatta în eroicul Macduff), iar montarea a fost un adevărat fenomen pentru viața noastră artistică.

Turneul de Sămbătă seara ne-a adus un artist într'adevăr mare, încunjurat de un mediu sub nivelul noțiunii de artă pe care ne-a format-o cei șapte ani de harnică străduință artistică ai Teatrului nostru. Poate chiar izbitorul contrast între marele artist și interpretii ceialalți ni l-a ridicat atât în ochii noștri. Arta interpretării sale covârșea cu valorile ei micimile sufletestești ale celorlalți și ne adăncea în nebănuite ascunzișuri ale dramei, concentrându-ne „simpatia” numai asupra lui.

Între uriașele creații ale lui Shakespeare, Mackbeth se distinge prin intensitatea psihică, susținută egal de încordată în tot cursul celor cinci acte. Căderea lui Mackbeth începe în actul întâiu; crima îi desechilibrează conștiința dela început și muștrările aspre o biciuie fără milă în întregimele piesei. De aceea interpretarea lui este extraordinar de obositoare pentru un artist și susținerea în acelaș ritm a jocului îl așează în șirul marilor actori.

D-l Ciprian a dat interpretării sale nota care se potrivește mai bine personajului lui Shakespeare: cea naturalistă. Și o spunem aceasta tocmai pentru a evidenția adâncă d-sale pricepere în opoziție cu a partenerilor. d-sale cari au decorat cu înfloriturii declamatoare viduri sufletești. Și forțele psihice ale d-lui Ciprian păreau inerminabile... Valurile energiilor lui ne năpădeau sufletul încât ne părea imposibilă o mai mare creștere a lor și ele creșteau mereu, adâncind alvia, desvelind fețe nebănuite, sau căscând prăpastii în golul cărora îți adâncești privirea înfiorat de groază. Am putut vedea, de astă dată, ce poate face un artist într-un rol care-i dă posibilitatea să-și desfășoare toate resursele talentului său, fără să poată îmbrățișa totuși, întreaga suprafață sufletească a personajului. Și constatarea aceasta ne-a înfiorat-o tot d-l Ciprian pe care l-am văzut muncindu-se cu vidul sufletească din „Bizanț“, și cu aripile talentului larg deschise în „Mackbeth“.

CONFERINȚE

P. Sergiescu: Matematica și viața.

Pe d-l P. Sergiescu cititori revistei noastre îl cunoșc din seria de articole asupra evoluției matematicii, publicate în toamnă. S'a putut vedea în acele articole un spirit clar cu mare ușurință în expresie care s'a ridicat deasupra specialității sale, privind-o sub unghiul larg care îmbrățișează toată gândirea umană, al filosofiei. Aceleași calități l-au ajutat, și de astă dată, să-și facă conferința d-sale, cu un subiect paradoxal pentru mulți, una dintre cele mai plăcute și originale ale seriei din anul acesta.

Problema pe care d-sa a reușit să o rezolve într-un mod atât de fericit, este spulberarea credinței, care persistă mai ales într-o societate ca a noastră atât de puțin pătrunsă de spiritul științific, că matematica și viața ar fi două antimonii pe care timpurile nu le-a împăcat și nici nu le va putea împăca niciodată. De aci ostilitatea cu care e privită la noi matematica sau celelalte științe impregnate de ea. Se uită astfel că matematica s'a născut din însăși nevoile vieții, că ea s'a adaptat și a contribuit însăși în foarte mare măsură la evoluția ei. Tot ce în jurul nostru trebuie îmbrăcat în formele ideale împrumutate de această disciplină și cu cât suntem mai stăpâni pe aceste forme cu atât ne putem orienta cu mai multă siguranță în realitatea înconjurătoare. Cu cât umanitatea și-a dat mai mult seama de acest adevăr, cu atât a dat mai mult loc matematicii în organizarea vieții; mai mult: matematica a împrumutat disciplina sa științelor cari sunt în mai intim contact cu viața și a contribuit mult la perfecționarea acestora. Partea conferinței care a plăcut îndeosebi a fost cea finală în care s'a arătat rolul pe care îl are spiritul matematic în formarea caracterului și, în genere, în evoluția unei societăți. Spiritul matematic dă caracterului siguranța legilor eterne cu cari lucră ea, armonia și eleganța formelor ei (Să nu vă mirați deci, că Paul Valery poetul cel mai adorat al Franței de

azi, e profesor de matematici și că atâția muzicanți s'au ridicat ajutați de ea la creații geniale). Ea sădește în miezul caracterului convingerea nestrămutată în victoria adevărului în lume și dragostea pentru munca desinteresată de ale cărei rezultate se bucură întreaga omenire. Datoria noastră este să dăm generațiilor viitoare acest spirit al matematicii pentru a contribui și noi cu specificul nostru național la evoluția ei spre binele umanității întregi.

CONCERTE

D-NA VETURIA O. Ghibu

Recitalul din 11 Februarie al d-nei Veturia O. Ghibu, care a concertat în timpul din urmă în toate orașele mari ale țării în frunte cu Capitala și și-a încununat acest turneu printr-o audiență la Palat, a fost așteptat de publicul orașului nostru cu viu interes. Probă numeroasă asistență, care a umplut sala festivă a Prefecturii.

D-na Ghibu este o distinsă și apreciată interpretă de lied-uri, între cari putem socoti nu numai compozițiile maestrilor scoalei germane, ci și cântecele autorilor români. O cultură muzicală aleasă, o tehnică desăvârșită în interpretare sunt suportul vocii sale de bună calitate. Vocea d-nei Ghibu este limpede, emisiunea ușoară, naturală, și fără artificii, iar mai cu seamă în tonurile de sus înzestrată cu o mare putere de modulație. Un deosebit farmec are în pianissimo, redând vibrant și colorat atmosfera liedului. Cu un cuvânt am caracteriza personalitatea muzicală a d-nei Ghibu prin sobrietatea interpretării.

Programul acestui recital a fost bogat, nu în sensul unei mari variații a autorilor, cât prin valoarea singulară a operelor alese. El s'a împărțit firesc în trei părți: 1) o culegere de lieduri datorite lui Schubert, Brahms și Strauss, 2) un frumos buchet de cântece din compozițiile maestrului Dima și 3) câteva bucăți din literatura muzicală rusească, alese din opera lui Rachmaniov și alui Grecianinov, cari au fost ascultate cu multă curiozitate, mai ales că d-na Ghibu a recitat libretul în limba rusească.

Remarcăm în special „De ce nu-mi vii“ a lui Dima, pe cuvintele lui Eminescu, cântată cu un sentiment cald, care a impresionat într-un mod deosebit auditorul.

Acompaniamentul la pian al d-rei Anicuța Voileanu a fost susținut cu multă măiestrie și cu competența recunoscută la această artistă cu reputație.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Banatul, revistă literară, artistică, socială. O nouă conștiință regionalistă — nu în sensul politic al cuvântului — se afirmă prin această revistă. Banatul cu oamenii săi robusți, la trup și la suflet, pe cât de robust este solul care-i hrănește, voește să fie socotit o energie independentă și deplin formată în atelierul culturii românești; Banatul voește să se emancipeze de sub tutela Ardealului, care prea adeseori l-a înglobat sub carapacea personalității sale, după cum dincolo de munți străvechea Oltenie se smulge tot mai mult din corsetul Munteniei.

Pentru nașterea unei astfel de conștiințe regionaliste cu aspirații de creație culturală nu ajunge încrederea tinerească în forțele actuale, ci mai trebuie și suportul moral al unei tradiții, oricât de modeste. Această revistă voește să ne dovedească că Banatului nu-i lipsește nici una din aceste pietre de temelie. Și mai însuflețit argumentează în această direcție d-l Lucian Blaga, călăuză mișcării, care vorbește parcă ar fi de când lumea bănățean.

Cât despre colaborarea, în aceeași revistă, cu minoritarii autohtoni (și Italianii?), tocmai experiența „Culturei“ dela Cluj, pe care o invoacă editorialul din întâiul număr, ne face să fim mai sceptici în eficacitatea ei.

Junimea literară, Cernăuți. — Bătrâna, acum, revistă din Capitala Bucovinei nu ne surprinde printr-o apariție prea regulată, și nici chiar printr-o bogată literatură de înaltă valoare, totdeauna. Alt merit i-am atribui noi. Este, dintre toate revistele noastre, cea mai pioasă îngrijitoare a mormintelor străbune — nu a voievozilor din evul nostru mediu numai, ci, mai ales, a personalităților culturale din veacul renașterii, veacul XIX. Bogatul material din domeniul istoriei literare pe care-l aduce în fiecare număr, o face să fie un document de întâia necesitate pentru cercetătorul istoric al vieții noastre artistice și literare din ultimul secol. Grija ei, firește, se îndreaptă în rândul întâi asupra figurilor luminoase din trecutul cultural al Bucovinei, din cari se va putea încheia odată o istorie parțială a eforturilor creatoare ale acestei provincii, dar nu refuză nici documentele cari vorbesc despre strălucirile de lumină ale altor provincii. Meritul cel mare pentru această lucrare este al d-lui Leca Morariu, care se intitulează modest „secretar de redacție“, când de fapt este inima revistei.

Revista Generală a învățământului XIV,

1. — D. prof. G. G. Antonescu pune din nou în discuție, în revista învățământului, problema pregătirii profesorilor secundari. Ne amintim de un articol, în același loc, al d-lui prof. D. Pompei, care cerea aceeași reformă a Facultăților de Filosofie și Științe, în vederea unei mai bune pregătiri a profesorilor de școale secundare.

Actualul regulament al acestor două Facultăți prevede numai cursuri „pur științifice“, dintre cari unele sunt cu totul inutile unui viitor profesor de liceu, iar o seamă de materii necesare în cariera didactică a licențiatului lipsesc cu desăvârșire — și totuși Universitatea pretinde ca să se lase în grija ei exclusivă pregătirea acestor elemente cu un rol atât de important în organismul nostru social. La facultatea de Litere dela Universitatea noastră se așteaptă de mult o schimbare a Regulamentului în acest sens, sau, cel puțin, o înnoire a vechiului Regulament în măsura în care s'a făcut această înnoire la Facultatea de Litere din București. Așteptarea legii învățământului superior, care depinde de atâtea considerațiuni streine fondului problemei, nu poate fi un motiv pentru întârzierea acestei „reformă“.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SAPTĂMĂNALE

Săptămâna Astei

Clujul a avut în săptămâna trecută câteva zile de frământări culturale de primul ordin. Convocarea ședinței plene a secțiunilor literare și științifice a fost o ocazie binevenită pentru a se pune din nou problemele Astei. Duhneca trecută Astra a întrunit un mare număr de medici din cuprinsul Ardealului și o mulțime de cărturari din loc, pentru a-și lua orientarea asupra programului de activitate al secțiunii medicale. Iar Marți, tot în secție plenară, și-a desfășurat programul secția școlară. S'a observat un interes palpabil față de problemele ce primesc înfățișat mai multă consistență și pot găsi soluții bine judecate.

Este lucru cert, că Astra trece acum în era înfăptuirilor. Neobositul ei președinte, d. Vasile Goldiș, a dat Astei temeuri solide materiale și a știut stimula activitatea programatică. Secțiunile se vor angaja de aci înainte la muncă sistematică, pentru a scoate la liman cu bine rosturile mari de viață publică ale poporului nostru.

Indrumarea de sus este tot mai limpede, stimulul de acțiune este tot mai viu. În aceste condițiuni, Astra își făurește un viitor foarte promițător.

Horia Trandafir

Radu Rosetti. — Din București ne vine știrea tristă a morții scriitorului și istoricului Radu Rosetti. Defunctul a fost descendent al unei vechi familii boierești din Moldova. În tinerețe (e născut în al cincilea deceniu al secolului trecut) a cunoscut viața patriarhală a Moldovei, încă în floare, pe care o învie în pagini pline de poezie. Amintirile lui constituiesc o frescă veritabilă a vieții moldovenești din secolul trecut. Dragostea lui pentru ce a fost cândva Moldova, l-a îndemnat să scrie și romanul „Cu Paloșul” în care încearcă reconstituirea vieții moldovenești de acum 600 de ani. Fantezia-i bogată și temeinicele studii făcute pentru cunoașterea trecutului românesc l-au ajutat nespuse de mult, închegând un roman cu pagini pline de poezia și parfumul trecutului. În afară de literatură R. Rosetti s'a ocupat și de istorie și studii sociale. Importante sunt mai ales studiile asupra claselor boierești și țărănești din trecutul românesc și „Dece s'au răsculat țărani”, o documentată oglindă a originii revoltei din 1907.

Prin moartea lui pierdem nu numai un scriitor și istoric de seamă, dar și un suflet distins și nobil.

Iarăși pregătirea ziaristului. — În numărul trecut am arătat îmbucurătoarea inițiativă a Sindicatului Presei din București de a tria mai sever pe cei admiși în sânul organizației ziaristilor. Asupra condițiilor de triaj înregistrăm acum o dis-

cuție interesantă. De-oparte sunt cei pentru certificate oficiale, iar de altă parte cei ce contestă noțiunii de certificat identitatea cu noțiunea de cultură. Într'adevăr ridicarea nivelului cultural și moral al ziaristului, nu se poate baza numai pe reștrângeri făcute pe baza certificatelor oficiale. Dar nici absoluta libertate de intrare în presă a tuturor celor ce cred că găsesc aici un mijloc de existență mai ușor, nu poate fi în favoarea breslei. Ar rămânea deci instituirea unui examen de către Sindicat așa cum se face la Sindicatul Minoritar din Ardeal, la care se pot foarte bine tria lementele incapabile, cu sau fără certificat de bacalaureat. Dar mai e necesar să se inaugureze un control sever al activității ziaristului, pentru împiedicarea pătrunderii în presă a sperțuitorilor și traficantilor de opinii. Bine înțeles, măsurile acestea vor fi eficace — repetăm — numai când redacțiile vor angaja exclusiv membri de ai Sindicatelor de presă. Și realizarea acestui postulat se impune ca o datorie a Sindicatelor de presă, în interesul profesionismului.

„Nu se mai primesc manuscrise“... — Este afixul dela toate intrările, crezut necesar de o mare casă de editură din capitală. Afixul impresionează în mod penibil. Ai crede că într'o țară (tinără care pornește cu elan pe drumurile mari ale culturii, tiparul progresaază cu fiecare zi. Realitatea este alta. Ceva nesănătos împiedică progresul nostru. Acel ceva nu poate fi în primul rând decât viața economică subredă. Criza materială în care se sbate cărturărimea noastră, compusă aproape numai din funcționăria slab salariată, face imposibil accesul la carte. Volumele editate dorm colbuite de praf în depozit ori în rafturile librăriilor. Dar mai este și o criză culturală. Publicului mare îi lipsește pasiunea de a jertfi pentru cărți, de a-și face bibliotecă în familie, ca altă dată. Oricât ar fi de acută criza de bani, totuși trebuie să mărturisim că lipsește și stimulul cititului, pe care altădată îl treziau mai ales criticii literari. Literaturile au inflorit sub veghea neadormită a marilor esteți și critici de profesie pe cari țara noastră nu-i mai are, după Maiorescu și Gherea. Când se vor remedia cele două crize, desigur că afișe atât de deprimate ca cel dela Cultura Națională din București, nu se vor mai vedea.

Șaptezeci de ani dela moartea lui Heine.

— La 17 Febr. se implinesc șaptezeci de ani dela moartea lui Heinrich Heine, delicatul cântăreț al primăverii și al dragostei. Heinrich Heine e realizatorul cel mai desăvârșit al cântecului de dragoste. Câți inși înainte și după el n'au scris poezii de dragoste, dar câți au reușit în măsura în care a știut el să îmbrace în versuri eternul omenesc al durerilor și bucuriilor ei? Și totuși cântărețul subtil al dragostei nici până în ziua de azi nu-și are statuia. „Gloria mea va zace în carierele neatînse de marmoră” a spus el. Doar un simplu bust,

și vestește gloria, ridicat de o regină blândă în Achileonul din Corfu. Iar în Montmartre-ul Parisului pe o placă de marmoră simplă, numele lui e veșnic împodobit cu flori proaspete...

Tardieu redivivus. — Cunoscutul ziarist și om politic A. Tardieu, colaborator al lui Clemenceau la făurirea păcii dela Versailles, se retrăsese din viața politică. Acum însă a revenit și a fost ales deputat cu mare majoritate, la Belfort. Reintrarea în parlament a lui Tardieu este comentată foarte aprins de ziarele și toată lumea politică a Franței. Mulți cred, că spiritul dela Versailles vrea să recâștige teren contra spiritului dela Locarno. Tardieu a reprezentat extrema dreaptă și reluarea activității politice ar însemna o incurajare pentru reacție, cu toate alegerea sa făcut cu concursul cartelului stânga. Atenția generală este îndreptată spre omul convingerilor hotărâte și atitudinilor ferme, care a dirigit, în calitatea sa de cronicar politic al lui Le Temps în repetate rânduri politica externă a Franței.

Moartea episcopului Nagy Károly.

— Printre evenimentele săptămânii este și prohodirea episcopului reformat Nagy Károly. Înormântarea s'a făcut cu pompă, pelângă participare autorităților de Stat. Nagy Károly a fost o mare energie, o personalitate de frunte a bisericii și poporului maghiar din Ardeal. A funcționat ca profesor în Aiud și la teologia reformată din Cluj, iar de 8 ani este ales episcop.

Pentru libertatea presei. — Cu ocazia alegerilor comunale, a fost suspendată apariția celor două ziare minoritare din Cluj, cari sprijineau acțiunea opoziției unite, iar tipografiile unde se tipăreau au fost închise. Invocarea „sfintei libertăți a presei” știm că nu va avea nici un efect, totuși o facem cu credința într'o minune: revenirea la constituționalitate.

Catedră de limba română la Tokio.

— La Tokio s'a înființat un institut pentru studiul civilizației, istoriei, limbii și artei din Orient, care va funcționa sub conducerea unor profesori francezi. La acest institut guvernul român a fost invitat să trimită și un profesor român. Așteptăm ca ministerul instrucțiunii să trimită un om capabil, care să fie în acel colț îndepărtat al lumii, un demn pionier al culturii românești.

A apărut:

ISTORIA LITERATURII ROMANEȘTI de N. Iorga, vol. I. Ed. II. revizuită și larg înțregită. București, editura librăriei Pavel Suru. Calea Victoriei 73. Prețul lei 200.

Sub tipar:

Dr. Iuliu Hațieganu: SIFILISUL VISCE-RAL MEDICAL. Prețul lei 400

SĂPTĂMÂNA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ

Cerealele noastre. Din cauza taxelor de export nu ne-am putut exporta grânele noastre la vreme și astăzi agricultura e într'o grăa situație. Leul a scăzut și concomitent cu scăderea leului au scăzut și prețurile cerealelor pe diferitele piețe mondiale. Chiar dacă am reîncepe exportul în Mai, tot situația noastră e pierdută. Pagubele agricultorilor vor fi incalculabile.

La acestea se mai adaugă pagubele pe care le fac agricultorilor și exportatorilor noștri Căile noastre ferate, care de atâta timp lasă să zacă prin stații de cele mai multe ori neacoperite, cantități însemnate de cereale, și nu iau măsurile convenite pentru transportarea lor în porturi și a fi depuse în magazii și docuri.

Taxe pe lux. Pentru înlesnirea comerțanților Statul a înlocuit taxa de lux printr'o taxă la producător sau la vamă. Măsura e bună fiindcă această taxă își ajunge astfel scopul. E plătită de acei care vor să facă lux și e încasată de Stat. Înainte nu totdeauna era plătită de consumator și rareori încasată de Stat. Prin noua dispoziție însă Statul încasând anticipat taxa de lux ușurează contabilitatea și comerțanțului și a Administrației financiare, însă îngreuiază creditului comerțanțului.

Comerțanțul plătind înainte taxe pe lux, fie că vinde, fie că nu vinde marfa impusă imobilează un capital însemnat în taxe de lux. Dacă vânzarea s'ar face în chip normal totul ar merge bine. Comerțanțul ar reintra repede în bani încasând dela Consumator acea taxă, și nu ar avea să se plângă. Dar în vremuri de scumpete când consumul este atât de redus, imobilizarea capitalului în taxe de lux a căror încasare este problematică este greu de suportat.

Ce este de făcut? Sau suprimarea taxei de lux, ceea ce nu ar putea decât să bucore pe cei bogați, sau înlesnirea de credit ieftin în temeiul taxelor plătite comerțanților. Dintre acestea e preferabilă fără îndoială a doua cale. De revenirea la vechea modalitate de plată a taxei nici vorbă nu poate fi.

Banca Națională. Nu e o afacere nici aceasta. O acțiune veche a fost plătită cu 500 lei bani buni. În banii de astăzi ar prețui 22.500 lei. Acțiunile Băncii Naționale cotează la bursă 6200 lei. Deci 27 la sută din valoarea sa reală. Iar dividendul pe 1925 este de 730 lei la acțiune, adică la drept vorbind, dacă se scade impozitul, de 598.60 lei. Prin urmare dividendul reprezintă 2.7 la sută pentru acțiunile cumpărate înainte de războiu, și 9.6 la sută pentru acțiunile cumpărate după războiu. Banca Națională nu e o afacere. Dacă nu ar fi rotativa care să protejeze întreprinderile liberale și să umple casele băncilor liberale cu bani mulți și ieftini ne prindem că liberalii de mult s'ar fi lepădat de dânsa. Liberalii, ca și toată lumea, și mai ales de ochii lumii n-au câștigat prea mare din capitalul depus la Banca Națională de

înaintașii lor, au însă un mare folos din stăpânirea majorității capitalului, care le dau puțință să susție întreprinderile lor unde au câștigat imens.

Electrificarea României. Electrificarea țării noastre cam are multe nașe și ne temem că va rămâne neterminată.

Au fost chemați experți francezi: au studiat, au raportat, au discutat. Au fost chemați experți elvețieni: au studiat, au raportat, discută. Au fost chemați experți italieni: vor studia, vor raporta, vor discuta. Vor fi chemați apoi într'o mare conferință pe la mijlocul lui April — după plecarea guvernului? — toate aceste delegații de experți. De ce oare toate acestea? Nu se putea face lucru mai bun, mai ieftin și mai repede cu o singură echipă de specialiști? Ce sursă oare li se întinde Elveției, Franței și Italiei? Nu cumva ne interesează mai puțin opiniile străinilor despre unele chestiuni asupra cărora ne-am fixat, de cât propaganda pe care ar face-o aceștia în țările lor pentru electrificare? Mi se pare că și de data aceasta d-l Vintilă Brătianu e pe drumul cel rău. Nu se importă așa capital străin. A aștepta să fii rugat înseamnă ca acel ce oferă să se puie în situație inferioară. Și capitalul străin nu are de ce să se puie față de noi în această situație, fiindcă în alte părți poate câștiga mai mult și mai ușor ca la noi. Dar așa suntem noi: fudulia și aroganța ne-a mâncat totdeauna.

Comisiuni și comisiuni. Este bine cunoscut lucrul în comisiuni și consilii. Rezultatul este totdeauna jetoane și jetoane. La Ministerul de industrie și comerț, pe anul 1926, numai pe lângă direcția minelor funcționează: Consiliul superior al minelor; Comisiunea superioară tehnică consultativă; Comisiunea pentru administrarea fondului de prospecțiuni și explorări ale Statului; Comisiunea pentru organizarea mijloacelor de transport, înmagazinarea produselor miniere și pentru asigurarea nevoilor consumului intern, și ale apărării naționale; Comisiunea pentru aplicarea electricității în regiunile petrolifere și miniere; Comisiunea pentru urmărirea și valorificarea veniturilor petrolifere ale Statului percepute în natură; Comisiunea de examinare a personalului tehnic din industria minieră și de recunoașterea titlului de șef de exploatare. Și câte vor mai fi și câte se vor mai inventa. De pildă: Comisiunea pentru înregistrarea hârtiilor, Comisiunea pentru conceperea adreselor, Comisiunea pentru plata lefurilor și așa mai departe.

Doamne, multe va mai avea de stricat și disolvat guvernul viitor.

SCHMOLL-PASTA
CREMĂ RENUMITĂ DE GHETE — BRAȘOV

„AGECO“

Societate Generală de Agentură și
Comerț Soc. Anon.

Filiala:

Brașov.

MANUFACTURĂ
ENGBOS!

„ALBINA“, INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SIBIU

ACTIVA

Contul Bilanț la 31 Decemvrie 1925

PASIVA

Cassa în numerar	28,777.697	98			Capital societar			50,000.000	—
Bonuri la bănci	20,844.602	58			Fond general de rezervă . . .	14,780.000	—		
Monete	250.066	—	49,872.366	56	Fond special de rezervă . . .	2,168.648	51		
Cambii	179,579.828	27			Rezerve pentru creanțe dubioase	8,000.000	—		
Credite Cambiale cu acoperire hipotecară	94,603.604	36			Fondul Partenie Cosma . . .	217.280	—	25,165.923	51
Imprumuturi hipotecare în scrisuri fonciare	343.752	98			Fondul de pensiuine al func- ționarilor insttit.			5,723.070	—
Avansuri pe efecte publice	89.640	50			Scrisuri fonciare eșite la sorți în circulație			1,067.750	—
Credite de Cont-Curent . . .	286,019.487	12	553,586.313	23	Depozite spre fructificare . .	381,038.925	72		
Casele institutului și alte rea- lități			7,459.426	82	Depozite în Cont-Curent . . .	71,713.581	63	452,752.507	35
Efecte publice	5,994.735	50			Reescont la Banca Națională	45,748.500	—		
Acțiuni diverse	38.410.410	—	44,405.145	50	Giruri la Banca Națională . .	17,750.000	—		
Efectele fondului de pensiuini al funcționarilor			3,967.250	—	Imprumut pe gaj de efecte la Banca Națională	2,116.000	—	65,614.500	—
Mobilier amortizat					Ordine de plată	8,990.484	67		
Diverse conturi debitoare . .			254.341	12	Dispozițiuni Americane . . .	15,520.260	47	24,510.745	14
Acționari			123.500	—	Dividendă neridicată			184.372	—
					Diverse conturi-creditoare . .			2,930.805	38
					Dobânzi transitoare anticipate pe 1926			11,083.527	81
			656,668.343	23	Profit curat			20,635.142	04
								659,668.343	23
Conturi de ordine:					Conturi de ordine:				
Efecte, Garanții și Cauțiuni			494.465.698	31	Diversi Efecte, Garanții și Cauțiuni			494.465.698	31
			1.154,134.041	54				1.154,134.041	54

Sibiu, la 31 Decemvrie 1925.

I. Vătășianu m. p.,
director general.

Ioan Rebegea m. p.,
șefcontabil și expert-contabil.

Revăzut și aflat în consonanță cu registrele institutului.

Sibiu, la 11 Februarie 1925.

COMITETUL DE CENSORI:

Mateiu Voileanu m. p., prezident

T. V. Păcățianu m. p.

Dr. Nicolae Schiau m. p.

Dumitru Comșa m. p.

Emil Verzarriu m. p.

FABRICA DE PIELĂRIE

GHETE, CURELE DE TRANSMISIE
PIELĂRIE FINĂ

FRĂȚII RENNER & Co. SOC. AN. CLUJ

ADRESA TELEGRAFICĂ: „DERMATA“.

„NORA“

SOBE ARTISTICE DE FAIANȚĂ
SE POT COMANDA IN CLUJ
CALEA REGELE FERDINAND 38

LA MAGAZINUL FABRICEI „IRIS“

„Stollwerck“

Specialități de Caramele, Ciocolate, Bomboane sunt cele mai bune. Observați Numele

„Stollwerck“

Frații

„Stollwerck“

Societatea Anonimă
Brașov-București

Lumea

PREȚENȚIOASĂ

cumpără pretutindeni produsele

FABRICEI

„Hess“

Prima fabrică de bomboane și ciocolată din Transilvania Soc. Anon.

BRĂȘOV

Telefon 671 și 215

Adresa abonatului

„ASTRA“

Prima Fabrică Română de Vagoane și Motoare Soc. An.

Direcțiunea Gen.: **BUCUREȘTI**,
Str. LASCAR CATARGIU No. 11

! Adresa telegr.: *Vagonastra.* !
! Scrisori: *Căsuța poștală 136.* !

Direcțiunea fabricelor Arad:

Orice fel de vagoane de persoane, de marfă și de lux. Vagoane Cisterne pentru spirit, petrol și benzină. Vehicule industriale, forestiere și agricole. Construcțiuni de fer, stâlpi nituiți. Piese de mașini forjate. Zdrobitoare de cânepă, Poduri. Piese turnate de fer și de bronz. Cazane cu înaltă tensiune sistem Gefia, Kornwall, Tischbein, Dürr-Mödling etc. Rezervoare pentru apă, spirit, petrol și benzină de orice formă și mărime. Piese de rezervă pentru vagoane

Oferte și devize, la cerere.

Trifoi și lucernă

Cumpărăm ca și în anii trecuți orice cantități de **semințe de trifoi și lucernă** pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

ATENȚIUNE! Acelor proprietari, cari ne vor vinde nouă produsele lor, ne obligăm, ca să le decusutăm (curățim de matasă) gratuit a zecea parte din marfa vândută nouă, pentru a fi întrebuințată la viitoarea însămânțare.

BANCA CENTRALĂ, Secția Cereale
CLUJ, Strada Regina Maria No. 1—3.